

Cyngor Abertawe

Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) Medi 2022 - Awst 2032

Gwneir y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg hwn o dan Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac mae'r cynnwys yn cydymffurfio â Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019. Rydym wedi rhoi sylw dyledus i'r canllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru wrth osod ein targedau.

Ein gweledigaeth deng mlynedd ar gyfer cynyddu a gwella cynllunio'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn ein hardal

Y flwyddyn 2050: Mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu, mae nifer y siaradwyr wedi cynyddu i filiwn a chaiff ei defnyddio ym mhob agwedd ar fywyd. Ymhlith y rheini nad ydynt yn ei siarad mae yna ewyllys da tuag ati ac ymdeimlad o berchnogaeth ohoni.

Mae yna werthfawrogiad hefyd o'i chyfraniad i ddiwylliant, cymdeithas ac economi Cymru ... Ein gweledigaeth ym mhob rhan o'r wlad yw creu amodau ffafriol sy'n cefnogi'r broses o gaffael yr iaith a'r arfer o ddefnyddio sgiliau Cymraeg.

Rydym am weld cynnydd yn yr arfer o drosglwyddo'r iaith o fewn y teulu, yr arfer o gyflwyno'r Gymraeg yn gynnar i bob plentyn, system addysg sy'n rhoi sgiliau Cymraeg i bawb ...

Cymraeg 2050 – Miliwn o siaradwyr (Llywodraeth Cymru, 2017)

Ers troad y ganrif mae Abertawe wedi gweld cynnydd amlwg yn nifer y disgyblion sy'n cyrchu addysg cyfrwng Cymraeg. Cefnogwyd y cynnydd hwn yn y galw drwy agor tair ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg arall ac un ysgol gyfun cyfrwng Cymraeg arall. Yn ogystal, mae Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif Llywodraeth Cymru wedi cefnogi'r Cyngor i wneud buddsoddiad enfawr ar draws stoc ysgolion cyfrwng Cymraeg.

Yn 2022 byddwn yn gweld mwy o leoedd cyfrwng Cymraeg yn cael eu creu gydag agoriad yr adeiladau a'r cyfleusterau newydd a gwell ar gyfer YGG Tan-y-lan ac YGG Tirdeunaw. Dilyniir hyn gan ofod ystafell ddosbarth ychwanegol yn YGG Bryn y Môr ac YGG Y Login Fach. I ategu'r ddarpariaeth hon rydym hefyd yn darparu darpariaeth wedi'i chyfoethogi yn ein hysgolion cyfun cyfrwng Cymraeg, Ysgol Gyfun Gŵyr ac Ysgol Gyfun Gymraeg Bryn Tawe sy'n cynnwys gwella'r amgylcheddau dysgu yn fewnol ac yn allanol. Mae hyn yn darparu sylfaen gadarn ar gyfer ein taith tuag at 2050.

Gyda chreu'r lleoedd ychwanegol hyn, ein nod yw gweithio gyda'n holl bartneriaid i hyrwyddo buddion dwyieithrwydd i sicrhau y gall pob rhiant a theulu wneud penderfyniad hyddysg cyn gynted â phosibl ym mywyd eu plentyn. Rydym hefyd yn cydnabod ei bod yn anoddach mewn rhai rhannau o'r ddinas a'r sir i gael mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg o oedran ifanc. Byddwn yn ceisio cynyddu cyfleoedd i gael mynediad at ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar fel bod gan fwy o rieni ddewis gwirioneddol wrth ddewis addysg sydd orau ganddyn nhw i'w plant. Wrth i'r lleoedd ychwanegol yn ein stoc ysgolion cyfredol gael eu llenwi byddwn yn adolygu lle mae angen lleoedd pellach yn Abertawe i wireddu hyd eithaf targed Abertawe. Bydd hyn yn cynnwys nodi meysydd lle mae addysg cyfrwng Cymraeg yn llai hygyrch.

Mae datblygu ac ehangu addysg cyfrwng Cymraeg yn parhau i fod yn weledigaeth inni ac rydym yn cydnabod pwysigrwydd creu cyfleoedd i holl ddisgyblion Abertawe

ddod yn ddwyieithog/amlyieithog fel eu bod yn dod allan o'n system addysg, yn falch o'u hunaniaeth ac yn hyderus i ddefnyddio'r holl ieithoedd y maent wedi'u caffael.

Wrth i Abertawe ddatblygu ei Strategaeth Hybu'r Gymraeg nesaf 2022-2027 byddwn yn gweithio ar draws y Cyngor a thu hwnt i sicrhau bod y CSCA yn cael ei gefnogi a'i gryfhau gan benderfyniadau a chyfleoedd trwy gydol oes y Strategaeth.

Wrth hyrwyddo dwyieithrwydd, rydym yn rhoi cyfle i'n holl blant ffynnu yn yr iaith o'u dewis, cynyddu eu cyfleoedd bywyd a thrwy ddysgu mwy nag un iaith, hwyluso dysgu ieithoedd eraill.

Er mwyn gwireddu ein gweledigaeth, mae'n hanfodol ein bod hefyd yn cydnabod pwysigrwydd defnyddio'r Gymraeg y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth. Byddwn, trwy Strategaeth Iaith Gymraeg y Cyngor a thrwy weithio gyda'n holl bartneriaid yn parhau i wneud y mwyaf o gyfleoedd i holl ddysgwyr Abertawe ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd ar fywyd bob dydd.

Gan ystyried hyn i gyd, mae ein gweledigaeth ar gyfer y deng mlynedd nesaf fel a ganlyn:

1. Rhoi cyfle cyfartal i bob dysgwr ddysgu Cymraeg a siarad yr iaith yn hyderus a hyrwyddo buddion dwyieithrwydd.
2. Cynyddu canran y disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg ac i sicrhau ei fod ar gael ac yn hygyrch i bob dysgwr, o fewn pellter teithio rhesymol i'w cartrefi. Cynyddu canran y disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg, i rhwng 23% a 27% o ddisgyblion Blwyddyn 1 erbyn diwedd y Cynllun, a chymhwyso egwyddorion y cymdogaethau 15 munud i sicrhau fod gan bob dysgwr fynediad i addysg cyfrwng Cymraeg o fewn pellter rhesymol o'u cartrefi.
3. Bydd dysgwyr sydd wedi mynychu lleoliad cyfrwng Cymraeg yn y cyfnod cynradd yn cael eu hannog a i barhau â hyn wrth drosglwyddo i gyfnodau allweddol dilynol yn y cyfnod uwchradd a disgwylir iddyn nhw wneud hynny.
4. Sicrhau twf sylweddol mewn addysg cyfrwng Cymraeg, cynyddu nifer y bobl o bob oed sy'n dod yn rhugl yn y Gymraeg, Saesneg ac ieithoedd eraill ac sy'n gallu defnyddio eu hieithoedd yn hyderus gyda'u teuluoedd, ffrindiau, cymdogion ac yn y gweithle.
5. Rhoi cyfle ieithyddol cyfartal i ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY).
6. Rhoi cyfle ieithyddol cyfartal i ddysgwyr sydd â'r Gymraeg neu'r Saesneg fel ieithoedd ychwanegol.
7. Dyheu, trwy'r cynllun hwn, bod Abertawe'n cyfrannu'n sylweddol at y nod cenedlaethol o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r ddogfen hon yn ei hanfod yn nodi cynllun strategol a fydd yn cael ei ategu gan gynlluniau gweithredu priodol i droi'r weledigaeth yn realiti. Mae angen i'r cynllun strategol a'r cynlluniau gweithredu cysylltiedig fod yn ddogfennau 'byw' a fydd yn cael eu hadolygu fel y bo'n briodol trwy gydol y blynyddoedd i ddod. Yn ôl eu natur, dim ond ar ôl cwblhau a chymeradwyo'r cynllun strategol hwn yn ffurfiol y gellir datblygu'r cynlluniau gweithredu yn llawn.

Ein targed deng mlynedd yn amlinellu'r cynnydd disgwylidig mewn plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Mae Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i ni osod targed deng mlynedd yn amlinellu'r cynnydd disgwylidig mewn plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ardal Abertawe yn ystod oes y Cynllun. Dyma'r targed deng mlynedd cyffredinol ar gyfer CSCA 2022-2032.

Bydd nifer y dysgwyr sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn amrywio ym mhob grŵp blwyddyn, felly mae'r targed yn seiliedig ar nifer y dysgwyr Blwyddyn 1 (plant 5 a 6 oed), sy'n cynrychioli dechrau addysg statudol. Mae data PLASC ar gyfer dysgwyr Blwyddyn 1 yn cynrychioli'r set ddata fwyaf cynhwysfawr sydd ar gael i ddysgwyr ar gamau cynharaf addysg ysgol gynradd.

Yn ogystal, mae awdurdodau lleol wedi'u grwpio i wahanol gategoriâu sy'n adlewyrchu'r gwahaniaethau (ac yn cydnabod elfennau tebyg) rhwng y 22 awdurdod lleol. Roedd y ffactorau a ystyriwyd wrth grwpio yn cynnwys canran y dysgwyr a addysgwyd yn Gymraeg yn ein hardal; modelau darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg a fabwysiadwyd gennym ni a natur ieithyddol ein hardal. At y diben hwn mae Abertawe wedi'i gosod yng Ngrŵp 3.

Grŵp 3: Roedd rhwng 14% a 19% o blant Blwyddyn 1 yn yr awdurdodau lleol hyn yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/2020. Efallai mai addysg gymunedol cyfrwng Cymraeg yw'r norm mewn un/nifer fach iawn o feysydd, ond dyma'r eithriad nid y rheol. Fel arfer mae dewis rhwng addysg cyfrwng Cymraeg ac addysg cyfrwng Saesneg.

Targed Abertawe

	2019/2020		Targed 2030/2031			
			Ystod Isaf		Ystod Uchaf	
Abertawe	Nifer	Canran	Nifer	Canran	Nifer	Canran
	390	15.4%	590	23%	695	27%

Mae'r ystod isaf wedi'i gosod fel bod y targed cenedlaethol o 30% o ddysgwyr Blwyddyn 1 yn cael eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg erbyn 2030/2031. Ni ddylid ystyried bod yr ystod uchaf yn derfyn uchaf - fe'n hanogir i ragori ar y targedau lle bo hynny'n bosibl.

Wrth i ni baratoi'r cynllun 10 mlynedd hwn, nifer y plant Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (lonawr 2021) yw 388, sy'n cynrychioli 15.1% o garfan y flwyddyn honno yn Abertawe ac erbyn Ebrill 2021 yr oedd yn 383 – 14.9%.

Y rhif derbyn ar gyfer ein hysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ym mis Medi 2021 yw 495. Mae hyn yn golygu bod lle ar hyn o bryd i 107 o blant ychwanegol gael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yng ngharfan Blwyddyn 1. Byddai hyn yn cynrychioli 19.2% o'r garfan gyfredol.

Mae'r Cyngor yn anelu at gynyddu nifer y disgyblion a'r teuluoedd sy'n dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn Abertawe yn sylweddol. Ar sail y cynnydd % targed a ragnodir gan Lywodraeth Cymru, a'n rhagolwg o'r boblogaeth disgyblion dros y 10 mlynedd nesaf, bydd angen i ni:

- Cynyddu nifer y disgyblion Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg rhwng 200 a 400 o ddisgyblion (yn seiliedig ar ffigurau cyfredol y garfan). O ystyried lleoliad a chyfansoddiad ieithyddol ein hysgolion ar hyn o bryd, mae gennym y strategaethau cyflenwol canlynol i gyflawni'r cynnydd targed mewn plant Blwyddyn 1 a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg:
  - Cynyddu'r cynnig cyn-ysgol cyfrwng Cymraeg fel rhan o strategaeth farchnata ehangach i hyrwyddo buddion bod yn ddwyieithog. Bydd hyn yn cynnwys o leiaf un Cylch Meithrin sy'n gysylltiedig â phob ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg a/neu ardaloedd yn eu dalgylch ac edrych ar gyfleoedd i gynyddu'r cynnig Cymraeg Dechrau'n Deg yn ein lleoliadau presennol.
  - Llenwi'r tua 107 lle cyfrwng Cymraeg Blwyddyn 1 ychwanegol sydd eisoes ar gael yn ein hysgolion trwy hyrwyddo'n effeithiol fuddion darpariaeth ddwyieithog.
  - Sefydlu ysgol(ion) cyfrwng Cymraeg newydd/cynyddu capasiti mewn ardaloedd lle mae galw mawr a/neu nodi ardaloedd lle mae addysg cyfrwng Cymraeg yn llai hygyrch ar hyn o bryd. Mewn achosion o'r fath, efallai y bydd angen cynnwys prosiectau mewn rhaglen gyfalaf yn y dyfodol.

Deilliannau allweddol

Er mwyn cefnogi'r broses gynllunio, mae'n ofynnol i ni drefnu ein Cynllun o amgylch y deilliannau isod. Mae'r canlyniadau'n adlewyrchu taith addysg dysgwr ac yn gyson â meysydd polisi Cymraeg 2050 ac Addysg yng Nghymru: Ein Cenhadaeth Genedlaethol.

- Deilliant 1: Mwy o blant meithrin/plant tair oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Deilliant 2: Mwy o blant dosbarth derbyn/plant pump oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Deilliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i un arall.
- Deilliant 4: Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Deilliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol.
- Deilliant 6: Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn unol â'r dyletswyddau a osodir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.
- Deilliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu dysgu'r Gymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Amcan 1: Mwy o blant meithrin/plant tair oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

Dangosir nifer y plant meithrin (M2)/plant tair oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg dros y pum mlynedd diwethaf yn y tabl isod.

Meithrin	Ionawr 2017	Ionawr 2018	Ionawr 2019	Ionawr 2020	Ebrill 2021
Abertawe	404	388	400	382	342 15.42

At ddibenion cymharu mae'r niferoedd dros yr un cyfnod yn ein darpariaeth Meithrin (M2) cyfrwng Saesneg fel a ganlyn:

Meithrin	Ionawr 2017	Ionawr 2018	Ionawr 2019	Ionawr 2020	Ebrill 2021
Abertawe	2119	2083	2112	2008	1906 84.8%

Ar hyn o bryd mae un lleoliad Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg yn Abertawe, saith Cylch Meithrin a naw cylch Ti a Fi.

Mae pob un o'r 10 ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg yn darparu cynnig meithrin rhan-amser. Fel y mae ar hyn o bryd mae mwy o gyfleoedd ar gyfer darpariaeth cyfrwng Saesneg cyn-ysgol ac felly gall hyn effeithio ar y penderfyniadau sy'n cael eu gwneud gan rieni yn gynnar yn natblygiad eu plentyn oherwydd pellter neu agosrwydd eu hysgol ddalgylch cyfrwng Cymraeg.

Mae'n bwysig nodi hefyd, fel y nodwyd yn gynharach yn y ddogfen hon, y gyfradd genedigaethau sy'n dirywio yn Abertawe yn ystod yr un cyfnod ac y dylai'r ffocws fod ar ganran y disgyblion yn hytrach na'r niferoedd gwirioneddol. Mae angen i ni hefyd ddeall yn llawn effaith COVID-19 a chydabod bod angen bod yn ofalus wrth drin amcanestyniadau ar hyn o bryd.

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 1 yn ei gwneud yn ofynnol i ni nodi sut y byddwn yn defnyddio data sy'n deillio o'n hadolygiad o ddigonolrwydd darpariaeth gofal plant ar gyfer ein hardal (o dan ddyletswyddau a nodir yn rheoliad 3 o Ddeddf Gofal Plant 2006 (Aseidiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016) i lywio'r gwaith o gynllunio addysg cyfrwng Cymraeg.

Rhaid i ni hefyd esbonio'n glir sut y byddwn yn darparu gwybodaeth i rieni a gofalmwr ynghylch argaeledd a'r math o ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg a gynigir, sut y byddwn yn darparu gwybodaeth i rieni a gofalmwr sy'n nodi bod addysg cyfrwng Cymraeg yn opsiwn i bersonau waeth beth fo'u cefndir ieithyddol a sut y byddwn yn gwneud y defnydd gorau o wybodaeth ynghylch y buddion y gall dwyieithrwydd ac amlieithrwydd eu cynnig.

Yn olaf, mae angen datganiad arnom yn nodi sut y byddwn ni, mewn cydweithrediad ag awdurdodau lleol eraill yn ôl yr angen, yn hyrwyddo mynediad i addysg a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg mewn perthynas â chludiant dysgwyr yn unol â'r ddyletswydd a nodir o dan adran 10 Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008).

Mae ein targedau ar gyfer y 10 mlynedd nesaf fel y nodir yn y tabl isod:

Niferoedd a % y plant 3 oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg									
2022-2023		2023-2024		2024-2025		2025-2026		2026-2027	
355	16.3%	363 - 367	17.1 - 17.3	373 - 381	17.1 - 17.5	385 - 397	17.8 - 18.4	399 - 417	18.5 - 19.4
2027-2028		2028-2029		2029-2030		2030-2031		2031-2032	
415 - 439	19.9 - 20.3	433 - 465	19.9 - 21.4	455 - 495	20.9 - 22.7	481 - 525	21.9 - 23.9	507 - 595	23%- 27%

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a chynyddu nifer y lleoedd addysg feithrin cyfrwng Cymraeg o 15.4% i rhwng 23-27% o'r garfan gymwys erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd, yn y 5 mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Sefydlu is-grŵp blynyddoedd cynnar i fonitro gwaith yn y maes hwn o lansio'r Cynllun.
2. Gweithio gyda Mudiad Meithrin i agor 3 lleoliad Cylch Meithrin newydd (7 lleoliad yn Abertawe ar hyn o bryd) yn nalgylchoedd ysgolion YGG Lon Las, YGG Y Login Fach ac YGG Tan-y-lan ac archwilio cyfleoedd i ddatblygu opsiynau gofal plant cofleidiol cyfrwng Cymraeg i gefnogi rhieni. Bydd hyn yn cynnwys ehangu'r ddarpariaeth blynyddoedd cynnar yn raddol, i gynnwys pob plentyn 2 oed, fel y nodir yn y Cytundeb Cydweithrediad.
3. Gweithio gyda Mudiad Meithrin a phartneriaid eraill i gychwyn 5 Cylch Ti a Fi newydd (9 yn Abertawe ar hyn o bryd) i gynyddu'r cyfleoedd ar gyfer rhyngweithio Cymraeg cynnar i rieni a'u plant.
4. Datblygu strategaeth Cymraeg ar draws ein holl leoliadau Dechrau'n Deg i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ac archwilio cyfleoedd ar gyfer mwy o leoliadau Cymraeg (1 ar hyn o bryd).
5. Cynyddu'r ddarpariaeth gofal plant blynyddoedd cynnar Cymraeg fel sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru i gynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg yn ardal ein hawdurdod lleol.
6. Fel rhan o strategaeth farchnata glir ar fuddion bod yn ddwyieithog/amlieithog, creu llwyfan digidol priodol i ddarparu gwybodaeth hygyrch o ansawdd uchel i rieni a gofalwyr. Bydd hyn ar y cyd â sefydliadau partner ynghylch addysg cyfrwng Cymraeg a darpariaeth leol i hyrwyddo ymwybyddiaeth, ysgogi diddordeb a chefnogi gwneud penderfyniadau gwybodus.
7. Ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun byddwn yn cynnal adolygiad llawn o broses derbyniadau'r cyngor i sicrhau bod rhieni a gofalwyr yn gwbl ymwybodol o'r cynnig Cymraeg ar bob cam o'r broses a bod ganddynt ddigon o wybodaeth i wneud penderfyniadau gwybodus.

8. Archwilio cyfleoedd gyda chydweithwyr lechyd i gasglu gwybodaeth gan rieni wrth gofrestru genedigaeth eu plentyn er mwyn sefydlu ffordd fwy uniongyrchol o gyfathrebu â theuluoedd am ein cynnig Cymraeg a manteision bod yn ddwyieithog/amlieithog.
9. Ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun byddwn yn comisiynu ymchwil mewn meysydd lle mae'r defnydd o Gymraeg yn isel a/neu o fewn grwpiau/cymunedau penodol heb gynrychiolaeth ddigonol (gan gynnwys pobl Ddu, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig) i ddeall y rhesymau dros hyn a datblygu cynllun gweithredu clir i wella'r wybodaeth sydd ar gael a'i hyrwyddo i'r grwpiau a'r ardaloedd hyn.
10. Comisiynu ymchwil gyda phartneriaid rhanbarthol a chenedlaethol ar amrywiol ffyrdd o godi ymwybyddiaeth o fanteision bod yn ddwyieithog ac o addysg cyfrwng Cymraeg.
11. Cefnogi ysgolion, Mudiad Meithrin a Choleg Gŵyr Abertawe gyda datblygu, hyrwyddo a darparu cymwysterau gofal plant i gynyddu nifer y staff sydd ar gael i weithio yn y nifer cynyddol o leoliadau.
12. Gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu a hyrwyddo cynnig hyfforddiant pwrpasol i staff ar draws pob lleoliad gofal plant yn Abertawe i ganiatáu i bob lleoliad gynyddu eu cynnig Cymraeg.
13. Datblygu meincnod Abertawe i nodi a hyrwyddo'r cynnig Cymraeg ar draws pob lleoliad gofal plant ac annog a hyrwyddo Cynnig Gweithredol ar draws yr holl ddarparwyr cyn-ysgol a gofal plant.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

14. Cynyddu nifer y lleoedd addysg feithrin cyfrwng Cymraeg sy'n cyd-fynd â'r ddarpariaeth gynradd er mwyn sicrhau bod gennym allu a dosbarthiad priodol o leoedd ledled y ddinas a'r sir. Bydd hyn yn cynnwys archwilio cyfleoedd i agor o leiaf 3 math newydd o fynediad (yn amodol ar gyllid cyfalaf a phrosesau ymgynghori statudol). Byddai unrhyw adeiladau newydd yn ystyried lleoliad Mudiad Meithrin cefnogol.
15. Gweithio gydag ysgolion a Mudiad Meithrin i nodi dalgylchoedd ysgolion a fyddai'n elwa o gael lleoliad ychwanegol a cheisio cyflawni hyn.
16. Datblygu opsiynau gofal plant cofleidiol cyfrwng Cymraeg i gefnogi rhieni i gael mynediad at y cynnig 30 awr ar y cyd â'n partneriaid gan gynnwys Mudiad Meithrin trwy:
  - a. Archwilio dichonoldeb i gynnwys gofod a chyfleusterau ar gyfer darparu gofal plant cyfrwng Cymraeg (fel darpariaeth Cylch Meithrin) i'w cynnwys ym mhob ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd fel sydd wedi digwydd yn YGG Tirdeunaw ac YGG Tan-y-lan.
  - b. Archwilio cyfleoedd i gynnwys gofod a chyfleusterau ar gyfer darparu gofal plant cyfrwng Cymraeg (fel darpariaeth Cylch Meithrin) i'w cynnwys mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg presennol gan ddefnyddio grantiau cyfalaf Cymru.
17. Sicrhau fod cydweithwyr ieuchyd a gwasanaethau cyffredinol eraill yn ymwybodol o'r CSCA ac wrthi'n hyrwyddo negeseuon cyson ynghylch buddion bod yn ddwyieithog/amlieithog ac yn gallu chwalu chwedlau a phryderon i gefnogi penderfyniadau rhieni ynghylch addysg eu plentyn.
18. Adolygu'r sefyllfa drafnidiaeth gyfredol ar gyfer disgyblion meithrin ac, yn amodol ar unrhyw newidiadau ym Mesur Trafnidiaeth Cymru, adolygu'r hyn y

gellir ei wneud i hyrwyddo ymhellach fynediad at y cynnig cyfrwng Cymraeg.
Ystyrir hyn ochr yn ochr ag agenda Newid Hinsawdd Abertawe.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Mudiad Meithrin a'r Cylchoedd Meithrin
- Ysgolion Abertawe
- Menter Iaith Abertawe
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe
- Tîm Rhaglenni Blynyddoedd Cynnar
- Coleg Gŵyr Abertawe
- Darparwyr gofal plant preifat
- Pob Lleoliad Dechrau'n Deg
- Partneriaeth
- Cyngor Castell-nedd Port Talbot

Amcan 2: Mwy o blant dosbarth derbyn/plant pump oed yn derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

Dangosir nifer y plant dosbarth derbyn/plant pump oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg dros y pum mlynedd diwethaf yn y tabl isod.

Dosbarth Derbyn	Ionawr 2017		Ionawr 2018		Ionawr 2019		Ionawr 2020		Ebrill 2021	
Abertawe	438	15.6%	412	15.8%	397	15.7%	400	15.5%	379	15.4%

At ddibenion cymharu mae'r niferoedd dros yr un cyfnod yn ein dosbarthiadau Derbyn cyfrwng Saesneg fel a ganlyn:

Dosbarth Derbyn	Ionawr 2017		Ionawr 2018		Ionawr 2019		Ionawr 2020		Ebrill 2021	
Abertawe	2358	84.4%	2188	84.2%	2126	84.3%	2165	84.5%	2092	84.6%

Ar y dudalen nesaf rydym yn edrych ar y sefyllfa bresennol ar draws ein holl ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ac yn tynnu sylw at y cyfleoedd pellach sy'n gysylltiedig â'n hysgolion presennol.

Ar hyn o bryd mae gennym 10 ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar draws Abertawe gyda lefelau amrywiol o gapasiti dros ben. Mae gan 3 ysgol lai na 10% o gapasiti dros ben. Yn ogystal â gwelliannau sy'n gysylltiedig â'n hysgolion presennol (a amlygir isod) byddwn yn archwilio cyfleoedd i agor o leiaf 3 math newydd o fynediad yn ystod oes y Cynllun (yn amodol ar gyllid cyfalaf a phrosesau ymgynghori statudol).

Ysgol	Ionawr 2021 Nifer Plant Llawm Amser	Capasiti Cyfredol		% Gwarged Cyfredol	Camau pellach arfaethedig (Yn amodol ar gymeradwyo'r buddsoddiad angenrheidiol)
		Capasiti Cyfredol	Gwahaniaeth Cyfredol		
Bryniago	184	222	38	17.1%	Ystyried sgôp ar gyfer darpariaeth feithrin / cofleidiol i hybu niferoedd derbyn. Adolygu'r galw am leoedd a safleoedd amgen yng ngoleuni datblygiadau Safle Strategol y CDLI a newidiadau mewn darpariaeth trawsffiniol
Bryn-y-mor	224	260	36	13.8%	Ystyried sgôp ar gyfer gwella cyfleusterau ymhellach a chynyddu capasiti ar y safle ar gyfer disgyblion / cael gwared ar lety is-safonol yn ogystal â safleoedd amgen posibl
Gellionen	218	305	87	28.5%	Dylai fod lle i gynyddu niferoedd yn yr ysgol
Llwynderw	303	320	17	5.3%	Adeilad newydd sy'n briodol i'r galw presennol
Lon Las	437	530	93	17.5%	Adeilad newydd (2.5 AB) yn briodol ar gyfer y galw presennol
Pontybrenin	505	501	-4	-0.8%	Darperir ystafelloedd dosbarth ychwanegol wrth adolygu'r galw am leoedd a chyfleoedd ar gyfer adeiladau newydd / safle gwell yng ngoleuni datblygiadau Safle Strategol y CDLI. Adolygu effaith newidiadau dalgylch.
Tan Y Lan	161	420	259	61.7%	Adolygu effaith adeiladau newydd a newidiadau mewn dalgylchoedd mewn niferoedd derbyn
Tirdeunaw	342	525	183	34.9%	Adolygu effaith adeiladau newydd a newidiadau mewn dalgylchoedd mewn niferoedd derbyn
Y Cwm	137	197	60	30.5%	Ystyried y posibilrwydd o wneud y defnydd gorau o'r safle yn y dyfodol yng ngoleuni'r galw am leoedd
Y Login Fach	208	214	6	2.8%	Adolygu'r galw am leoedd yn y dyfodol yng ngoleuni safle strategol y CDLI - potensial ar gyfer safle newydd mwy. Ystyried lle i wella cyfleusterau ymhellach a chynyddu capasiti on site for pupils.
Strategaeth Cyffredinol Cyfanswm Cynradd	2,719	3,494	775	22.2%	Adolygiad pellach o ddalgylchoedd i adlewyrchu newidiadau mewn capasiti / trefniadaeth ysgolion / effeithiau CDLI Mynediad i adnoddau angenrheidiol a buddsoddiad cyfalaf i gyflawni strategaeth y tu hwnt i Fand B a darparu 2/3 dosbarth mynediad pellach

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 2 yn ei gwneud yn ofynnol i ni osod targed sy'n amlinellu'r cynnydd disgwylidig yn nifer y plant derbyn sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ein hardal yn ystod oes y Cynllun.

Rhaid i ni hefyd nodi sut y byddwn yn cyflawni'r cynnydd disgwylidig yn nifer y plant derbyn a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg, sut y bydd ceisiadau a wnawn am arian grant gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â'n hysgolion a gynhelir yn ystyried y targed i gynyddu nifer y plant Blwyddyn 1 a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg a'n trefniadau o ran y ddarpariaeth ar gyfer hwyrddyfodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys sut a phryd y darperir gwybodaeth i rieni a gofalwyr.

Mae Cyngor Abertawe wedi cynyddu nifer y lleoedd cynradd cyfrwng Cymraeg o 1,912 o leoedd ym mis Medi 2004 i'r cyfanswm cyfredol o 3,494 o leoedd, cynnydd o 1,582 neu 82.7%. Mae hyn yn adlewyrchu'r buddsoddiad cyfalaf sylweddol parhaus mewn llety a chyfleusterau cyfrwng Cymraeg ac yn dod i gyfanswm o £36.9m hyd yma ym Mand B y Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif yn unig.

Mae ein targedau ar gyfer y 10 mlynedd nesaf fel y nodir yn y tabl isod:

Niferoedd a % y plant 5 oed sy'n derbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg									
2022-2023		2023-2024		2024-2025		2025-2026		2026-2027	
369	16.9	375 - 380	17.7 - 17.9	385 - 392	17.7 - 18.0	395 - 408	18.3 - 18.9	407 - 425	18.9 - 19.7
2027-2028		2028-2029		2029-2030		2030-2031		2031-2032	
421 - 445	19.5 - 20.6	437 - 469	20.1 - 21.6	457 - 497	20.9 - 22.8	481 - 525	21.9 - 23.9	507 - 595	23% - 27%

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a chynyddu canran y plant oed Derbyn sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg o gymryd lleoedd addysg feithrin drwy gyfrwng y Gymraeg o 15.4% i rhwng 23-27% o'r garfan gymwys erbyn diwedd y 10 mlynedd cynllun, yn y 5 mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Ceisio cynnal capasiti ledled y ddinas yn y sector cyfrwng Cymraeg cynradd ar 10% yn ychwanegol at y cymeriant a ragwelir i gefnogi twf a chaniatáu ar gyfer derbyniadau yn y flwyddyn a hyblygrwydd ar gyfer trosglwyddo.
2. Ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun bydd adolygiadau ardal manwl ar draws y ddinas a'r sir i flaenoriaethu rhaglenni cyfalaf yn y dyfodol (ar ôl Band B y Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu). Bydd yr adolygiadau hyn yn llywio lleoliad capasiti cyfrwng Cymraeg ar lefel gynradd (gyda meithrinfeydd) a byddant yn rhan o'n strategaeth gyfalaf a'n Cynllun Datblygu Lleol yn ogystal â chynyddu'r nifer sy'n manteisio ar y lleoedd gwag sydd ar gael mewn rhai ardaloedd.
3. Bydd unrhyw ddarpariaeth newydd yn amodol ar gymeradwyaeth wleidyddol ar gyfer y broses ymgynghori statudol a Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid cyfalaf yn y dyfodol.
4. Annog 100% o blant sy'n mynychu Cylch Meithrin i drosglwyddo i feithrinfa cyfrwng Cymraeg trwy greu partneriaethau ffurfiol sy'n cynnwys ysgolion unigol, Mudiad Meithrin a Chyngor Abertawe.

5. Ym Mlwyddyn 1 byddwn yn cwblhau'r adolygiad o'n darpariaeth drochi sylfaenol gyfredol ac yn gosod cynllun gweithredu clir i wella'r cynnig i gefnogi caffael iaith dwys a dal i fyny. Rydym wedi llwyddo i gael grant Llywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith cychwynnol hwn.
6. Hyrwyddo'r ddarpariaeth drochi cyfrwng Cymraeg gynradd i bob ymholiad trosglwyddo newydd yn ystod y flwyddyn i'w derbyn i ysgolion Abertawe.
7. Archwilio a datblygu cyfleoedd ar gyfer darpariaeth hwyrddyfodiaid uwchradd i gefnogi dysgwyr sydd am drosglwyddo yn nes ymlaen yn eu taith addysg a hefyd i gefnogi disgyblion cyfredol yn ein hysgolion sydd mewn perygl o adael addysg cyfrwng Cymraeg. Rydym wedi llwyddo i gael grant Llywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith hwn.
8. Hyrwyddo buddion dwyieithrwydd yn weithredol i deuluoedd sy'n ceisio lle addysg yn Abertawe gan ein gwasanaeth derbyniadau ac yn ein llenyddiaeth canllawiau derbyn.
9. Comisiynu ymchwil mewn meysydd lle mae'r rhai sy'n cymryd addysg cyfrwng Cymraeg yn isel a/neu o fewn grwpiau/cymunedau penodol heb gynrychiolaeth ddigonol (gan gynnwys pobl Ddu, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig) i ddeall y rhesymau dros hyn a datblygu cynllun gweithredu clir i wella'r gwybodaeth sydd ar gael a hyrwyddo'r hyn sydd ar gael i'r grwpiau a'r ardaloedd hyn.
10. Gwella ystod a hyrwyddiad gweithgareddau allgyrsiol a chyfleoedd cymdeithasol eraill o fewn a thu allan i'r ysgol ar y cyd â'n partneriaid gan gynnwys Menter Iaith Abertawe, yr Urdd, ein hysgolion, busnesau lleol a gwirfoddolwyr sy'n siarad Cymraeg.
11. Fel rhan o'n strategaeth farchnata glir ar fuddion bod yn ddwyieithog/amlieithog, cynyddu'r llenyddiaeth a'r arweiniad sydd ar gael i gefnogi teuluoedd sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch addysg eu plentyn gydag ystod o astudiaethau achos gwell i ddangos amrywiaeth ein hysgolion cyfrwng Cymraeg a buddion i ddysgu Cymraeg waeth beth yw iaith eich cartref.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

12. Darparu'r capasiti pellach sydd ei angen i gyflawni cyfanswm o 3 math o fynediad i ysgolion cynradd o leiaf (yn amodol ar gyllid cyfalaf a phrosesau ymgynghori statudol) ar draws oes y cynllun.
13. Creu'r cyfleoedd i bartneriaethau traws-ysgol wella ymwybyddiaeth o addysg cyfrwng Cymraeg ac annog plant i fod â mwy o awydd i ddysgu ac o bosibl ystyried trosglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg.
14. Cefnogi pob ysgol i ddatblygu a gweithredu Cwricwlwm i Gymru 2022 i sicrhau twf yn y cyfleoedd i bob plentyn yn y ddinas a'r sir ddysgu Cymraeg a theimlo'n hyderus wrth ddatblygu eu sgiliau a siarad yr iaith. Bydd hyn yn cynnwys sefydlu a gweithredu un continwmm o ddysgu Cymraeg gan Lywodraeth Cymru.
15. Uwch-sgilio'r cymhwysedd ieithyddol y gweithlu addysgu a dysgu cyfrwng Saesneg cyfredol i sicrhau eu bod yn teimlo'n hyderus i gefnogi gwell dysgu'r Gymraeg gyda'r holl ddisgyblion fel rhan o'r cynnig Cwricwlwm i Gymru newydd.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Mudiad Meithrin a'r Cylchoedd Meithrin
- Ysgolion Abertawe
- Menter Iaith Abertawe
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe
- Tîm Rhaglenni Blynyddoedd Cynnar
- Coleg Gŵyr Abertawe
- Darparwyr gofal plant preifat
- Pob Lleoliad Dechrau'n Deg

Amcan 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i un arall.

Yn Abertawe mae gennym hanes da iawn o gadw disgyblion wrth iddynt drosglwyddo o gyfnod allweddol 2 i gyfnod allweddol 3. Dros y tair blynedd diwethaf mae hyn wedi gweld 99.7%, 98.7% a 97.5% yn y drefn honno yn trosglwyddo o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg i ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn Abertawe.

Rhifau Trosglwyddo Cyfrwng Cymraeg

Sefydliad	Ysgol	Ymadawyr Blwyddyn 6 yn ...			Derbyniad Blwyddyn 7 yn ...		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
2189	YGG Bryniago	19	34	24			
2098	YGG Bryn-Y-Mor	31	33	44			
2133	YGG Felindre	0	6	0			
2232	YGG Gellionnen	29	28	43			
2235	YGG Llwynderw	40	42	43			
2036	YGG Lonlas	77	68	51			
2212	YGG Pontybrenin	49	70	53			
2242	Y G G Tan-y-lan	7	14	19			
2231	Y G G Tirdeunaw	53	61	56			
2229	Y G G Y Login Fach	30	30	30			
2245	Y G Y Cwm	0	2	3			
4078	Ysgol Gyfun Bryn Tawe				164	169	164
4074	Ysgol Gyfun Gŵyr				170	214	193
	Cyfansymiau	335	388	366	334	383	357
	Canran Cadw				99.7%	98.7%	97.5%

Ar y dudalen nesaf rydym yn edrych ar y sefyllfa bresennol ar draws ein holl ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg ac yn tynnu sylw at y cyfleoedd pellach sy'n gysylltiedig â'n hysgolion presennol.

Ar hyn o bryd mae gennym 2 ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg gyda phrosiectau cyfalaf wedi'u cynllunio neu'n digwydd ar hyn o bryd yn y ddau safle. Byddai hyn yn cynyddu'r capasiti i sicrhau bod y ddwy ysgol yn cael eu diogelu yn y dyfodol yn y tymor byr i ganolig. Wrth i ni ddechrau cyrraedd ein targedau ar gyfer cynyddu nifer y disgyblion sy'n mynd i addysg cyfrwng Cymraeg, bydd angen i ni ystyried y posibilrwydd o gynyddu ein capasiti ymhellach i wasanaethu'r dysgwyr ychwanegol.

Ysgol	Ionawr 2021 Nifer Plant Llawn Amser	Capasiti Cyfredol		% Gwarged Cyfredol	Camau pellach arfaethedig (Yn amodol ar gymeradwyo'r buddsoddiad angenrheidiol)
		Capasiti Cyfredol	Gwahaniaeth Cyfredol		
Bryn Tawe	882	1,243	361	29.0%	Adolygu'r galw am leoedd a chyfluoedd yng ngoleuni datblygiadau / cyfraniadau Safle Strategol y CDLI. Sicrhau bod y llety presennol yn briodol ar gyfer y niferoedd a gynllunnir a bod unrhyw gyfle yn cael ei nodi i wella capasiti ymhellach yn y dyfodol (cyflwynwyd achos busnes Band B). Adolygu ymhellach y cysylltiadau partner cynradd presennol i gyfateb yn well y galw am leoedd a chapasiti ysgol yn ogystal ag optimeiddio costau cludiant o'r cartref i'r ysgol.
Gwyr	1,102	1,069	-33	-3.1%	Ystyried unrhyw sgôp pellach ar gyfer gwella cyfleusterau ar y safle i ddisgyblion (cynllun Band B bron wedi ei gwblhau). Ystyried adolygiad pellach o'r ysgolion cynradd partner sy'n bwydo ar hyn o bryd er mwyn ail-gydbwysu'r galw a'r capasiti ymhellach.
Strategaeth Cyfredinol					Adolygiad pellach o ddalgyloedd i adlewyrchu newidiadau mewn capasiti / trefniadaeth ysgolion / effeithiau CDLI Mynediad i adnoddau angenrheidiol a buddsoddiad cyfalaf i gyflawni strategaeth y tu hwnt i Fand B a modelau ar gyfer trefniadaeth ysgolion uwchradd yn y dyfodol
Cyfanswm Uwchradd	1,984	2,312	328	14.2%	
Cyfanswm Ysgolion Cymraeg	4,703	5,806	1,103	19.0%	

* Bydd y gwaith cyfredol sy'n digwydd ar safle Ysgol Gyfun Gŵyr yn gweld y capasiti yn cynyddu i 1273.

Dilyniant ieithyddol rhwng grwpiau blwyddyn

Mae'r data isod yn dangos y ganran a aseswyd yn y Gymraeg (Iaith Gyntaf) bob blwyddyn, ac eithrio 2020 a 2021 lle rydym wedi defnyddio data PLASC gan na chasglwyd asesiadau diwedd cyfnod allweddol.

Blwyddyn	CS	CA2	CA3	CA4
2021	15.0%	14.7%	12.4%	12.1%
2020	14.4%	13.6%	13.1%	10.8%
2019	15.6%	13.8%	12.1%	11.8%
2018	14.7%	12.7%	11.0%	10.7%
2017	15.7%	13.5%	11.5%	9.7%
2016	15.3%	12.4%	10.7%	10.4%
2015	14.6%	11.2%	9.7%	9.3%

Mae'r ganran cyfrwng Cymraeg yn dangos tuedd ar i fyny ym mhob cyfnod allweddol dros y 7 mlynedd diwethaf.

Wrth olrhain carfannau, mae'r canrannau'n tueddu i fod yn debyg, gyda gostyngiad bach o'r cyfrwng Cymraeg (fel y gwelir yn y data cenedlaethol). Er enghraifft, roedd CS yn 2015 yn 14.6% ac yna roedd y grŵp eleni yn 13.8% yn 2019 pan ar ddiwedd CA2. Yna mae yna gwmp bach arall o CA2 i CA3, ond o CA3 i CA4 nid oes fawr ddim wedi gadael ar gyfer pob grŵp blwyddyn.

Gan ein bod wedi ychwanegu mwy o gapasiti mewn ysgolion cynradd, mae'n cymryd amser i'r niferoedd cynyddol weithio drwodd i gyfnodau allweddol diweddarach, a gellir gweld hyn yn y data.

Mae angen gweld ffigurau mwy diweddar ar gyfer mynediad i ysgolion cynradd yng nghyd-destun y cyfraddau genedigaeth isel iawn ar hyn o bryd.

Mae peth tystiolaeth y gallai'r pandemig fod wedi arwain at gynnydd bach yn y cyfraddau gadael o addysg cyfrwng Cymraeg. Mae angen ymchwil pellach i hyn pan fydd mwy o ddata ar gael yn genedlaethol.

Mae'r sefyllfa sy'n ymwneud â phlant sy'n trosglwyddo o ysgolion cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd diwethaf fel a ganlyn:

Cyrchfannau disgyblion sy'n gadael ysgolion cynradd ac uwchradd cyfrwng Cymraeg yn ystod y flwyddyn						
	2018-2019		2019-2020		2020-2021	
Wedi symud allan o Abertawe	33	20.9%	23	20.4%	33	18.1%
Wedi trosglwyddo i ysgol cyfrwng Cymraeg arall yn Abertawe	17	10.8%	8	7.1%	10	5.5%
Wedi trosglwyddo i ysgol cyfrwng Saesneg yn Abertawe	45	28.5%	32	28.3%	74	40.7%
Arall	63	39.9%	50	44.2%	65	35.7%
Cyfansymiau	158	100.0%	113	100.0%	182	100.0%

Byddwn yn parhau i fonitro'r data uchod yn y blynyddoedd i ddod i asesu a yw'r cynnydd yn y rhai sy'n symud o'r ysgolion cyfrwng Cymraeg i'r ysgolion cyfrwng Saesneg yn ddigwyddiad ynysig sy'n deillio o heriau'r pandemig neu batrwm cylchol.

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 3 yn ei gwneud yn ofynnol i ni nodi sut y byddwn yn sicrhau parhad unigolion a addysgir yn Gymraeg wrth drosglwyddo o un grŵp blwyddyn i'r llall a chynllunio yn unol â hynny os yw cyfraddau cadw yn destun pryder.

Rhaid i ni hefyd osod targed sy'n amlinellu'r cynnydd disgwylidig yn ystod oes y Cynllun yn y swm o addysg cyfrwng Cymraeg a ddarperir yn ein hysgolion a gynhelir sy'n darparu addysg drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, gan egluro sut y byddwn yn cyflawni'r cynnydd disgwylidig o ran faint o addysg cyfrwng Cymraeg a ddarperir yn ein hysgolion a gynhelir sy'n darparu addysg drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg a sut y byddwn yn gweithio ar y cyd ag awdurdodau lleol eraill trwy arfer ein swyddogaethau ar y cyd i sicrhau parhad yn y trefniadau ar gyfer pobl sy'n cyrchu addysg cyfrwng Cymraeg y tu allan i'n hardal.

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a chynyddu nifer y plant sy'n parhau i wella'u sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i un arall, yn y 5 mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Archwilio, datblygu a darparu darpariaeth/capaciti cyfrwng Cymraeg uwchradd ychwanegol i sicrhau trosglwyddiad di-dor o niferoedd cynyddol yn y sector cynradd yn y dyfodol. Bydd hyn yn cynnwys trafodaethau gyda'n hawdurdodau lleol cyfagos.
2. Sicrhau bod 100% o blant (a'u teuluoedd) sy'n mynychu cyfnod pontio ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg i leoliad uwchradd cyfrwng Cymraeg trwy weithio gyda'n holl ysgolion ar bontio fel rhan o'n strategaeth farchnata ehangach.
3. Gweithio gyda Mudiad Meithrin i sicrhau bod 100% o blant (a'u teuluoedd) sy'n mynychu eu lleoliadau yn trosglwyddo i'n hysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ac yn ymwybodol o'r llwybr dilyniant cyfrwng Cymraeg llawn.

4. Ceisio sicrhau cyllid i ehangu'r ddarpariaeth drochi cynradd i gefnogi dal i fyny caffael iaith dwys yn ôl yr angen i wella hyder dysgwyr a rhoi mwy o sicrwydd i rieni sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg y bydd eu plentyn yn cael cyfle i gael cymorth os bydd angen. Bydd hyn yn adeiladu ar waith a wnaed mewn peilot yn 2022 a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru. Bydd y cynllun peilot hwn yn parhau i flwyddyn academaidd 2022/23 i ddarparu blwyddyn academaidd lawn o ddata ansoddol. Wrth i'r cynllun peilot fynd rhagddo, byddwn yn ceisio cael gafael ar gyllid pellach i ddatblygu strategaeth farchnata gref a chael mynediad at hyfforddiant pellach i staff ar draws ein hysgolion cyfrwng Cymraeg.
5. Byddwn hefyd, yn ceisio defnyddio'r cyllid i dreialu darpariaeth drochi uwchradd i ddarparu adnodd i'r rheini sy'n dymuno trosglwyddo o ysgolion cyfrwng Saesneg i addysg cyfrwng Cymraeg wrth drosglwyddo i'r uwchradd.
6. Gweithio gyda'r holl ysgolion a phartneriaid ehangach i gynorthwyo pob dysgwr i ddod yn amlieithog, i'w galluogi i ddefnyddio Cymraeg, Saesneg ac o leiaf un iaith ryngwladol, a datblygu natur agored a chwilfrydedd am bob iaith a diwylliant yn y byd.
7. Datblygu a darparu templed Cynllun iaith ar gyfer pob ysgol i gefnogi dilyniannau ieithyddol pob plentyn yn y Gymraeg ac ieithoedd eraill ar draws ein holl ysgolion. Defnyddio Cynghorwyr Gwella Ysgolion i gefnogi ysgolion i lunio cynlluniau iaith cadarn ar gyfer gwella'r Gymraeg gyda ffocws clir ar argymhellion Estyn ysgolion unigol a'r siwrnai ieithyddol a nodir yn y cwricwlwm newydd. Bydd hyn yn ystyried sefydlu a gweithredu un continwwm o ddysgu'r Gymraeg gan Lywodraeth Cymru.
8. Gweithio mewn partneriaeth agos ag ysgolion i wella'r wybodaeth sydd ar gael fel safonol ar wefannau ysgolion unigol i esbonio'r gwerth a roddir ar ddatblygu sgiliau ieithyddol Cymraeg, y buddion o fod yn ddwyieithog a gwybodaeth gyfoes ynghylch sut mae plant a phobl ifanc yn cael eu cefnogi yn eu dysgu.
9. Cynyddu cyfeiriadau at gyfleoedd dysgu a chymdeithasu y tu allan i'r ysgol i normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg y tu allan i amgylchedd dysgu ffurfiol yr ysgol.
10. Nodi a darparu cefnogaeth â ffocws i ysgolion lle gallai cyfraddau trosglwyddo fod yn destun pryder a chyhoeddi adnoddau i gynyddu hyder disgyblion, ynghyd â chefnogi a rhoi sicrwydd i rieni/gofalwyr ynghylch trosglwyddo rhwng cyfnodau i annog cadw. Yn ogystal, byddwn yn monitro ceisiadau am drosglwyddo o ysgolion cyfrwng Cymraeg i'r sector cyfrwng Saesneg yn y ddinas a'r sir ac yn gweithio gydag ysgolion i ddarparu cefnogaeth a sicrwydd gyda'r bwriad o ailystyriaeth ar gyfer aros.
11. Gweithio gyda chydweithwyr Partneriaeth i ddarparu cyngor, dysgu proffesiynol ac adnoddau i ysgolion cyfrwng Saesneg i gynyddu canran y cwricwlwm a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg a chynyddu faint o ddarpariaeth ddysgu a gynigir a chyfleoedd gwell ar gyfer defnyddio'r Gymraeg.
12. Cefnogi cydweithredu rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd i gynhyrchu adnoddau sy'n hyrwyddo dilyniant ieithyddol i rieni/gofalwyr ac sy'n rhoi sicrwydd i gefnogi cadw.
13. Sicrhau fod y siwrnai addysgol gyfan o'r meithrin i ôl-16 yn glir i deuluoedd er mwyn datblygu hyder pellach wrth ddewis addysg cyfrwng Cymraeg gan

gynnwys tynnu sylw at y gefnogaeth sydd ar gael i'w plentyn ddatblygu a magu hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol.

14. Dathlu a rhannu arfer da ar draws Abertawe a'r Bartneriaeth ehangach.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

15. Mynd ymlaen â chynlluniau strategol i gynyddu gallu parhaol darpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg.

16. Cynyddu capasiti darpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg gan gynnwys ceisio sefydlu capasiti dinas a sir ledled y sector cyfrwng Cymraeg ar 10% yn ychwanegol at y cymeriant a ragwelir.

17. Gweithio gyda Partneriaeth i ddarparu cefnogaeth ac adnoddau i ysgolion, gan gynnwys:

- Darparu cefnogaeth unigol a chlwstwr i wella safonau addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y sector cynradd
- Darparu dysgu a chefnogaeth broffesiynol i wella safonau addysgu'r Gymraeg mewn ysgolion cynradd. Gweithio gydag arweinwyr ysgolion a'r system ehangach i ddyfnhau dealltwriaeth o addysgeg iaith effeithiol
- Rhannu arfer da a datblygu adnoddau newydd i gefnogi dysgu ac addysgu'r Gymraeg

18. Yn Abertawe rydym yn dyheu am o leiaf un aelod o staff o bob dosbarth Blynnyddoedd Cynnar/Cyfnod Sylfaen ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg i fynychu'r cwrs sabothol cenedlaethol. Byddwn yn ceisio cyllid a chyfleoedd ar lefel ranbarthol a chenedlaethol i gefnogi'r dyhead hwn.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Partneriaeth
- Ysgolion Abertawe
- Menter Iaith Abertawe
- Coleg Gŵyr Abertawe
- RhAG
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe
- Urdd Gobaith Cymru
- Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
- Prifysgol Abertawe
- Cyngor y Gweithlu Addysg

Amcan 4: Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Rydym wedi gweld twf cyson yng nghanran y dysgwyr sy'n astudio ar gyfer cymwysterau a aseswyd yn Gymraeg fel pwnc, fel y dangosir yn y tabl isod. Byddwn yn ceisio gweithio gyda'n hysgolion i sicrhau bod y twf hwn yn parhau trwy gydol oes y Cynllun.

Mae ein hysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn cynnig cymwysterau wedi'u hasesu ym mhob maes pwnc drwy gyfrwng y Gymraeg. Byddwn yn parhau i weithio gyda'n dwy ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg i sicrhau bod hyn yn parhau i fod yn wir.

Ymgeisiau TGAU Iaith Gymraeg						
Blwyddyn	Carfan BI11	Iaith gyntaf	Ail iaith	Cyfanswm	Canran	
2017	2404	225	1590	1815	75.50%	
2018	2348	248	1646	1894	80.66%	
2019	2431	271	1717	1988	81.78%	
2020	2470	263	1803	2066	83.64%	
2021	2443	292	1736	2028	83.01%	
Cyfanswm Cyffredinol	12096	1299	8492	9791	80.94%	

Cofrestriadau Cymraeg Iaith Gyntaf Safon Uwch (Blwyddyn 13)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Ysgol Gyfun Gymraeg Bryn Tawe	7	9	4
Ysgol Gyfun Gŵyr	8	9	9
Cyfanswm	15	18	13

Myfyrwyr sy'n Mynychu Darpariaeth 6ed Dosbarth cyfrwng Cymraeg

	2018/2019		2019/2020		2020/2021	
	Blwyddyn 12	Blwyddyn 13	Blwyddyn 12	Blwyddyn 13	Blwyddyn 12	Blwyddyn 13
Ysgol Gyfun Gymraeg Bryn Tawe	64	48	63	60	66	56
Ysgol Gyfun Gŵyr	89	72	95	82	93	98
Cyfanswm	153	120	158	142	159	154

Pynciau Ôl-16 a Astudir Trwy Gyfrwng y Gymraeg

Data Cyrsiau Cyfrwng Cymraeg ar gyfer Blwyddyn Academaidd 2021/22					
	Gwyr		Bryn Tawe		Cyfanswm
	Y1 2	Y1 3	Y1 2	Y1 3	
Gweithgaredd Dysgu Cyfrwng Cymraeg					
Diploma Lefel 3 CACHE NCFE ar gyfer Gofal, Dysgu a Datblygiad Plant (Cymru a Gogledd Iwerddon)			5		5
NCFE CACHE Diploma Estynedig Lefel 3 ar gyfer Gofal, Dysgu a Datblygiad Plant (Cymru a Gogledd Iwerddon)				3	3
OCR Lefel 3 Tystysgrif Dechnegol Caergrawnt mewn TG			25	9	34
Diploma Rhagarweiniol Technegol OCR Lefel 3 Caergrawnt mewn TG				18	18
Tystysgrif Lefel 3 BTEC Pearson mewn Gwasanaethau Cyhoeddus			5		5
Tystysgrif Lefel 3 BTEC Pearson mewn Chwaraeon			3	1	4
Diploma Is-gwmni Lefel 3 BTEC Pearson mewn Peirianeg	9	7		5	21
Diploma Is-gwmni BTEC Lefel 3 Pearson mewn Gwasanaethau Cyhoeddus	7	12		6	25
Diploma Is-gwmni BTEC Pearson Lefel 3 mewn Chwaraeon				6	6
Tystysgrif Her Sgiliau Uwch CBAC (Bagloriaeth Cymru)	93	85	70	54	302
Bagloriaeth Cymru Uwch CBAC	93	86	69	54	302
CBAC Eduqas Lefel 3 Uwch TAG mewn Electroneg		6		1	7
CBAC Eduqas Lefel 3 Is-gwmni Uwch TAG mewn Electroneg	2		1		3
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Celf a Dylunio		15	3	9	27
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Bioleg				15	15
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Busnes		1		5	6
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cemeg				7	7
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Cyfrifiadureg				1	1
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Dylunio a Thechnoleg	1	8			9
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Drama a Theatr		3			3
TAG Uwch Lefel 3 CBAC yn Ffrangeg		5		1	6
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Daearyddiaeth		3		7	10
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Llywodraeth a Gwleidyddiaeth		1		6	7

TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Dyfarniad Dwbl) (Peilot)		18			18
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Hanes		13		9	22
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Mathemateg		31		11	42
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Astudiaethau'r Cyfryngau		2		5	7
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cerddoriaeth		2		2	4
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Addysg Gorfforol				1	1
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Ffiseg				5	5
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Seicoleg		10		7	17
TAG Uwch Lefel 3 CBAC mewn Astudiaethau Crefyddol		8			8
TAG Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cymraeg Iaith Gyntaf		10		6	16
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Celf a Dylunio	16		12		28
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Bioleg			12		12
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Busnes	9				9
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cemeg			13	1	14
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cyfrifiadureg	3				3
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Dylunio a Thechnoleg	14	1			15
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Drama a Theatr	3		4		7
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC yn Ffrangeg	3				3
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Daearyddiaeth	9		5	1	15
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Llywodraeth a Gwleidyddiaeth	3		7		10
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Dyfarniad Dwbl) (Peilot)	21	1	5	1	28
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant			5	1	6
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Hanes	16		18		34
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Mathemateg	31	1	15		47
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Astudiaethau'r Cyfryngau	3	1	7		11

TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cerddoriaeth	5		4		9
CBAC Lefel 3 Is-gwmni Uwch TAG mewn Addysg Gorfforol	9	4	3		16
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Ffiseg			6	2	8
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Seicoleg	12		13		25
TAG Is-gwmni Uwch Lefel 3 CBAC mewn Astudiaethau Crefyddol	5		2		7
TAG Is-gwmni Uwch LEFEL 3 CBAC mewn Cymraeg Iaith Gyntaf	7		18		25
Tystysgrif Gymhwysol Lefel 3 CBAC mewn Busnes			22		22
Tystysgrif Gymhwysol Lefel 3 CBAC mewn Twristiaeth			3		3
Tystysgrif Lefel 3 CBAC mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chyd-destunau			2		2
Cyfanswm	374	334	357	260	1325

Disgwyliwn i'r nifer sy'n cael ei asesu drwy gyfrwng y Gymraeg barhau i gynyddu gyda rhagamcan y bydd dros 15% (12% ar hyn o bryd) yn gwneud hynny erbyn 2032. Byddwn yn gweithio gyda'n hysgolion uwchradd a'n partneriaid ôl-16 i gynyddu'r niferoedd a ddewisodd lwybr cyfrwng Cymraeg ar ôl eu TGAU.

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 4 yn ei gwneud yn ofynnol i ni osod targed sy'n amlinellu'r cynnydd disgwyliedig yn ystod oes y Cynllun yn nifer a chanran y personau ym Mlwyddyn 10 a hŷn yn ein hysgolion uwchradd a gynhelir sy'n astudio ar gyfer cymwysterau ac sy'n cael eu hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Rhaid i ni hefyd nodi sut y byddwn yn cyflawni'r cynnydd disgwyliedig yn ystod oes y cynllun yn nifer a chanran y personau ym Mlwyddyn 10 a hŷn yn ein hysgolion uwchradd a gynhelir sy'n astudio ar gyfer cymwysterau ac sy'n cael eu hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg, sut byddwn yn cefnogi'r ddarpariaeth barhaus o addysg cyfrwng Cymraeg i bersonau ym Mlwyddyn 10 ac uwch trwy weithio ar y cyd ag ysgolion a Sefydliadau Addysg Bellach (SAB) eraill os oes angen a sut y byddwn yn gweithio gyda'n hysgolion a'n SAB (os oes angen) i gydlyn darpariaeth y Gymraeg fel pwnc i bersonau ym Mlwyddyn 10 ac uwch yn ein hysgolion uwchradd a gynhelir.

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn a sicrhau bod mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, yn y 5 mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Gweithio gyda phartneriaid ar draws y Bartneriaeth, ein hysgolion a'n colegau ynghyd â phartneriaid ledled y ddinas a'r sir i dynnu sylw at fanteision y Gymraeg gan gynnwys cyfleoedd ar gyfer prentisiaethau, profiad gwaith a/neu

gyfleoedd gwirfoddoli mewn sefydliadau a gweithleoedd cyfrwng Cymraeg sy'n gwneud y mwyaf o botensial siaradwyr dwyieithog.

2. Comisiynu adolygiad llawn o'r cynnig ôl-16 yn Abertawe i fapio'r ddarpariaeth gyfredol yn ein hysgolion a'n colegau a nodi cyfleoedd ar gyfer twf pellach.
3. Fel rhan o'r adolygiad, gweithio gyda Gyrfa Cymru i nodi i ble mae myfyrwyr yn mynd ar ôl cwblhau TGAU yn ein lleoliadau cyfrwng Cymraeg er mwyn dysgu gwersi ac i roi gweithredoedd ar waith i annog mwy i ddilyn llwybr ôl-16 cyfrwng Cymraeg.
4. Creu gweithgor traws-sector i gyflawni cynllun gweithredu clir yn seiliedig ar ganfyddiadau'r adolygiad ôl-16.
5. Archwilio opsiynau fel E-sgol i gryfhau ein cynnig mewn ysgolion uwchradd
6. Fel rhan o'r Llwyfan Digidol, cefnogi a hyrwyddo dwyieithrwydd ac amlieithrwydd fel sgiliau ar gyfer cyfleoedd gyrfa lleol, rhanbarthol a byd-eang ynghyd â chysylltu â'r Fargen Ddinesig gan gynnwys cefnogi dilyniant disgyblion hyd yn oed os nad y Gymraeg yw'r iaith lafar gartref.
7. Gweithio gyda'n hysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg, darparwyr allanol a Llywodraeth Cymru ar unrhyw fentrau cenedlaethol i hyrwyddo'r Gymraeg fel pwnc Safon Uwch.
8. Cefnogi ein hysgolion cyfrwng Saesneg i archwilio cyfleoedd i ehangu eu cynnig Cymraeg gan gynnwys ystyried cyhoeddi'r fframwaith dysgu Cymraeg sy'n cael ei ddatblygu gan Lywodraeth Cymru i gefnogi ysgolion a lleoliadau cyfrwng Saesneg fel rhan o baratodau Cwricwlwm i Gymru.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

9. Sicrhau bod y gallu cynyddol yn ein hysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn cefnogi'r niferoedd cynyddol sy'n dod trwy ein hysgolion cynradd i astudio ar gyfer cymwysterau a chael eu hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg.
10. Archwilio cyfleoedd a gynigir gan e-sgol, menter ddysgu gyfunol i ddarparu cyfleoedd addysgu a dysgu ar-lein gan ddefnyddio dulliau uniongyrchol; amser real a rhyngweithiol, er mwyn gwella ein cynnig cyfrwng Cymraeg ymhellach.
11. Ymgysylltu â byrddau arholi i gynrychioli'r awydd am ystod ehangach o gyrsiau a chymwysterau (yn enwedig o ran cyfleoedd dysgu galwedigaethol) a ddarperir yn y Gymraeg i sicrhau cydraddoldeb â'r ystod sydd ar gael yn Saesneg.
12. Anelu at weld dros 15% o'n dysgwyr yn cael eu hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg mewn TGAU.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Partneriaeth
- Ysgolion Abertawe
- Partneriaid AB ac AU
- Cyngor y Gweithlu Addysg
- Byrddau arholi
- Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Amcan 5: Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol.

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 5 yn ei gwneud yn ofynnol i ni nodi sut y byddwn yn gwella sgiliau iaith Gymraeg pobl sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg mewn unrhyw ysgol a gynhaliwn er mwyn gwella safonau addysg cyfrwng Cymraeg.

Mae gweithio gyda phartneriaid ar draws asiantaethau yn lleol yn Abertawe a thu hwnt yn allweddol i lwyddiant ein strategaeth. Mae'r cyngor yn gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau cymunedol sy'n hyrwyddo'r Gymraeg, sef Mudiad Meithrin, yr Urdd, Menter Iaith Abertawe, Rhagoriaith, Prifysgol Abertawe, Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant a Cymraeg i Blant. Byddwn yn gwella'r berthynas waith rhwng ein hysgolion a'n partneriaid i gyflawni'r deilliant hwn a sicrhau bod dysgwyr yn cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol.

Yn y 5 mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Cynnwys Siarter Iaith, a gweithgareddau Cymraeg eraill ym mhob Cynllun Datblygu Ysgol.
2. Datblygu a lansio Gwobrau Shwmae blynyddol gyda'r nod o ddatlu cyfraniadau unigolion a grwpiau wrth hyrwyddo'r iaith a'r diwylliant Cymraeg mewn ysgolion a chymunedau ynghyd â chyflawniadau dysgwyr Cymraeg.
3. Cefnogi holl ysgolion Abertawe i gynyddu'r defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan blant a phobl ifanc gan ddefnyddio'r Siarter Iaith. Byddwn yn cefnogi pob ysgol i gael mynediad at y Siarter Iaith ac i ddangos gwelliant yn ystod oes ein cynllun.
4. Cefnogi pob ysgol cyfrwng Cymraeg i gyrraedd, fel isafswm, gwobr Arian y Siarter Iaith.
5. Cefnogi pob ysgol cyfrwng Saesneg i gyrraedd, fel isafswm, gwobr Efydd y Siarter Iaith.
6. Gweithio gyda'n hysgolion (Cymraeg a Saesneg) i gwmpasu faint o amser sy'n cael ei neilltuo i ddefnyddio'r Gymraeg yn yr ysgol.
7. Defnyddio'r data o'n harchwiliad sgiliau ieithyddol gweithlu i nodi ysgolion cyfrwng Saesneg sydd â'r potensial a'r awydd i gryfhau'r amser cyswllt y mae eu dysgwyr yn ei dderbyn yn Gymraeg.
8. Sefydlu banc o adnoddau ar-lein i gynorthwyo ysgolion i gyflwyno'r Gymraeg fel rhan o'r cwricwlwm newydd ynghyd ag adnoddau i gyflawni y Fframwaith Siarter Iaith.
9. Sicrhau bod adnoddau ar gael i hyrwyddo gwerth a buddion dwyieithrwydd ymhellach er mwyn cryfhau cymhelliant disgyblion i ddod yn siaradwyr hyderus o'r ddwy iaith swyddogol yng Nghymru.

10. Ymgymryd â mapio diweddar o'r ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol ar y cyd â darparwyr eraill i nodi bylchau a thanategu trafodaethau sy'n ymwneud â chydweithio/partneriaethau newydd er mwyn cynyddu/ehangu'r ddarpariaeth i ateb y galw. Bydd hyn yn bwydo i mewn i'r Llwyfan Digidol, i roi map clir i'r cyhoedd o'r cynnig cyfredol ledled y ddinas a'r sir.
11. Fel rhan o'n hymarfer, byddwn yn ystyried sut mae cyfleoedd a ddarperir drwy'r Fenter Iaith, yr Urdd, Partneriaeth ac ati yn cael effaith gadarnhaol ar ddefnydd o'r Gymraeg ymhlith dysgwyr (o ran caffael, hyder ac ymwybyddiaeth).
12. Ymgymryd â gweithgareddau ymgysylltu â ffocws (ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun) gyda phobl ifanc ynghylch pa gyfleoedd dysgu a chymdeithasu Cymraeg yr hoffent eu gweld fwyaf.
13. Archwilio a chynyddu cwmpas ar gyfer cydweithredu o fewn yr awdurdod lleol rhwng y Gwasanaeth Ieuenctid a sefydliadau partner gan gynnwys Menter Iaith Abertawe a'r Urdd i uwchraddio'r ystod o gyfleoedd sydd ar gael i bobl ifanc ledled y ddinas a'r sir. Bydd hyn yn cynnwys nodi cyfleoedd ar gyfer cael gafael ar gyllid priodol i sicrhau partneriaeth gynaliadwy gyda Menter Iaith Abertawe.
14. Ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun, ymgymryd ag ymchwil gyda phobl ifanc ac oedolion sydd wedi cyflawni rhuglder yn y Gymraeg yn flaenorol ond sydd wedi colli hyder i'w defnyddio er mwyn deall yn well a mynd i'r afael â'r her o gadw iaith y tu hwnt i addysg statudol.
15. Archwilio cyfleoedd gyda'n partneriaid i ddatblygu darpariaeth gwyliau pellach i gynnal a gwella sgiliau iaith Gymraeg dysgwyr. Gallai hyn gynnwys cyfleoedd trwy Raglen Cyfoethogi Gwyliau Ysgol Llywodraeth Cymru.
16. Fel rhan o Gynlluniau Iaith ysgolion, nodi a gweithredu ystod eang o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth.
17. Wrth i Abertawe ddatblygu ei Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-2027 nesaf byddwn yn archwilio cyfleoedd y tu hwnt i'n cymunedau ysgol i blant a phobl ifanc a'u teuluoedd ddysgu a defnyddio'r Gymraeg ar draws cymunedau amrywiol Abertawe.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

18. Darparu cefnogaeth i ysgolion yn y defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion sydd â chyfleoedd dysgu proffesiynol Cymraeg, Llythrennedd a Chyfathrebu o ansawdd uchel gan gynnwys cefnogaeth bwrpasol ar gyfer ysgolion/clystyrau unigol a chyfleoedd ar gyfer cydweithredu ysgol-i-ysgol a phartneriaethau cymheiriaid fel sy'n briodol.
19. Gweithio gyda'r Bartneriaeth i ddarparu cefnogaeth ddynodedig i bob ysgol ar gyfer cynnydd gyda'r Siarter Iaith a Cymraeg Campus gan ganolbwyntio ar hyrwyddo, cefnogi, herio ac achredu holl ysgolion Abertawe i wneud cynnydd gyda Gwobrau Siarter Iaith a Cymraeg Campus.
20. Cefnogi pob ysgol cyfrwng Cymraeg i gyrraedd gwobr Aur y Siarter Iaith.
21. Cefnogi pob ysgol cyfrwng Saesneg i gyrraedd gwobr Arian y Siarter Iaith.
22. Gwerthuso effaith y Siarter Iaith a Cymraeg Campus i gefnogi mireinio'r cynlluniau dros amser, yn enwedig ochr yn ochr â gweithredu'r cwricwlwm newydd.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Partneriaeth
- Ysgolion Abertawe
- Menter Iaith Abertawe
- Urdd Gobaith Cymru
- Coleg Gŵyr Abertawe
- Prifysgol Cymru Y Drindod Dewis Sant
- Prifysgol Abertawe

Amcan 6: Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 6 yn ei gwneud yn ofynnol i ni nodi sut y byddwn yn defnyddio canfyddiadau ein hadolygiadau o dan adran 63 o Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 i wella darpariaeth iaith Gymraeg ar gyfer personau ag anghenion dysgu ychwanegol ac ar gyfer cynllunio'r gweithlu yn y sector anghenion dysgu ychwanegol.

Yn Abertawe, mae lefel gyfredol y galw am Ddarpariaeth Dysgu Ychwanegol (ALP) drwy gyfrwng y Gymraeg yn isel. Fodd bynnag, mae patrwm symud o cyfrwng Cymraeg i cyfrwng Saesneg trwy ddewis rhieni wedi'i nodi yn y sector cynradd ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) sy'n dod i'r amlwg.

Mae un Cyfleuster Addysgu Arbenigol Cymraeg (STF) yn Ysgol Gyfun Gŵyr ar gyfer Oedi Dysgu Cyffredinol a sylfaen adnoddau yn Ysgol Gyfun Gymraeg Bryn Tawe sy'n darparu cefnogaeth allgymorth ar gyfer ystod o anghenion.

Mae'r sefyllfa bresennol sy'n ymwneud â darparu addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn Abertawe fel a ganlyn:

Mae nifer yr achosion o ADY yn y sector cyfrwng Cymraeg yn parhau i fod yn is nag ar gyfer ysgolion Abertawe yn gyffredinol:				
Ebrill 2021	Pob ysgol	% poblogaeth disgyblion	Ysgolion cyfrwng Cymraeg	% poblogaeth disgyblion
Gweithredu gan yr Ysgol a mwy	2603	7.20	245	4.69
â Datganiad	1617	4.47	64	1.22

Trwy gydol oes y Cynllun byddwn yn:

- Parhau i adolygu lefel y galw a'r ALP sydd ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg yn flynyddol.
- Parhau i adeiladu capasiti yn ein hysgolion prif ffrwd, yn unol â gweledigaeth gynhwysol Deddf ALNET.
- Datblygu gwybodaeth ein hysgolion wrth nodi ADY a darparu ALP ar lefel leol, yn yr iaith o'u dewis.
- Defnyddio dyletswyddau strategol ehangach gan gynnwys y rhai o dan Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 os nad yw'r argaeledd ar gyfer ALP yn y Gymraeg yn ddigonol.

Er mwyn cyflawni'r canlyniad hwn a sicrhau cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY), yn y 5 mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Creu gweithgor ADY cyfrwng Cymraeg i ganolbwyntio ar yr amcan hwn. Bydd hyn yn cynnwys cynrychiolwyr ar draws y sector.
2. Arwain gwaith clwstwr parhaus, cyngor a chefnogaeth gan staff arbenigol sy'n siarad Cymraeg a chysylltiadau ag adnoddau dwyieithog rhanbarthol/cenedlaethol i gefnogi ysgolion i nodi ADY a darparu ALP.
3. Cyfuno adnoddau a sefydlu rhwydweithiau cenedlaethol er mwyn sicrhau y gellir cyrchu ALP cyfrwng Cymraeg, yn enwedig lle mae nifer y dysgwyr sydd angen y ddarpariaeth hon yn isel iawn.
4. Cynnal dadansoddiad manwl o'r achosion sy'n dylanwadu ar symudiadau o'r cyfrwng Cymraeg i'r cyfrwng Saesneg yn y sector cynradd (yn ystod 18 mis cyntaf y Cynllun).
5. Sicrhau bod darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn cael ei hadolygu fel rhan o adolygiad ehangach o ddarpariaeth arbenigol yn Abertawe.
6. Parhau i gynnig hyfforddiant a chefnogaeth ar draws ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg, e.e. Ysgolion cyfeillgar ASD.
7. Nodi cyfleoedd ar gyfer datblygu staff arbenigol sy'n siarad Cymraeg drwy adolygu sgiliau iaith y gweithlu ADY presennol a chynnig cyfleoedd hyfforddi.
8. Archwilio cyfleoedd i gefnogi Mudiad Meithrin a darparwyr gofal plant eraill nad ydynt yn cael eu cynnal.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

9. Parhau i gynnig darpariaeth arbenigol i ddysgwyr yn yr iaith o'u dewis, yn unol â Deddf ALNET.
10. Datblygu model ymyrraeth gynnar iawn, gan gynorthwyo dysgwyr i aros mewn darpariaeth cyfrwng Cymraeg lle bo hynny'n briodol.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Partneriaeth
- Ysgolion Abertawe
- Gwasanaethau'r GIG
- Gwasanaethau Ehangach y Cyngor

Amcan 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu dysgu'r Gymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Yr hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud ...

Mae Amcan 7 yn ei gwneud yn ofynnol i ni nodi ein hymrwymiad i nodi'r gweithlu sydd ei angen arnom i ddarparu addysg cyfrwng Cymraeg yn ystod oes y Cynllun yn unol â thargedau'r Cynllun, a chyfrifo unrhyw ddiffyg a ragwelir yn ein gweithlu.

Rhaid i ni hefyd nodi ein hymrwymiad i weithio ar y cyd ag awdurdodau lleol eraill trwy arfer ein swyddogaethau ar y cyd wrth gynllunio a darparu cefnogaeth i wella sgiliau iaith Gymraeg athrawon ysgol a gweithwyr cymorth dysgu ysgolion mewn ysgolion a gynhelir yn ein hardal ac i sicrhau bod y Cynllun yn cael ei ystyried yn ystod ystyriaethau ynghylch safonau addysgol cyfrwng Cymraeg ysgolion a gynhelir yn ein hardal.

Rydym wedi defnyddio'r data a gasglwyd am sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu yng Nghyfrifiad y Gweithlu Ysgolion i nodi bylchau sgiliau cyfredol a lle mae'r bylchau yn debygol o ddigwydd yn y dyfodol. Bydd newidiadau yn faint o Gymraeg a addysgir yn ein hysgolion cyfrwng Saesneg yn effeithio ar anghenion sgiliau staff a'r gefnogaeth ieithyddol sy'n ofynnol. Mae'r siart isod yn rhoi syniad o lefelau gallu.

Er bod hyfedredd sylfweddol yn y Gymraeg ymhlith gweithlu'r ysgol, nid yw hyn o reidrwydd yn golygu y bydd staff i gyd yn hyderus wrth addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'n ymddangos bod nifer y staff sy'n ofynnol yn y dyfodol i gyflawni'r dyhead cenedlaethol ar gyfer twf parhaus mewn darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn dipyn o her.

Cyfrifiad Gweithlu Ysgolion 2020: Gallu yn y Gymraeg

Pob ysgol	Cyfrif pennau			Canran cyfrif pennau		
	Athra won	Cynorthwywyr Addysgu	Cyfanswm	Athra won	Cynorthwywyr Addysgu	Cyfanswm
Lefel Hyfedredd	364	213	577	18.2%	8.9%	13.2%
Lefel Uwch	77	37	114	3.9%	1.5%	2.6%
Lefel Canolradd	176	58	234	9.1%	2.1%	5.4%
Lefel Sylfaen	416	192	608	21.1%	7.7%	13.9%
Lefel Mynediad	509	750	1259	26.0%	31.3%	28.9%
Dim sgiliau iaith Ni chafwyd y wybodaeth eto	424	1139	1563	21.5%	48.3%	35.9%
	2	5	7	0.1%	0.2%	0.2%
Cyfanswm terfynol	1968	2394	4362	100.0%	100.0%	100.0%

Cyfrwng Saesneg yn unig	Cyfrif pennau			Canran cyfrif pennau		
Lefel	Athraw on	Staff Cymorth	Cyfanswm	Athraw on	Staff Cymorth	Cyfanswm
Lefel Hyfedredd	109	38	147	6.4%	1.7%	3.8%
Lefel Uwch	70	20	90	4.1%	0.9%	2.3%
Lefel Canolradd	176	52	228	10.3%	2.4%	5.8%
Lefel Sylfaen	416	192	608	24.4%	8.8%	15.6%
Lefel Mynediad	509	750	1259	29.8%	34.2%	32.3%
Dim sgiliau iaith	424	1135	1559	24.9%	51.8%	40.0%
Ni chafwyd y wybodaeth eto	2	5	7	0.1%	0.2%	0.2%
Cyfanswm terfynol	1706	2192	3898	100.0%	100.0%	100.0%

Cyfrwng Cymraeg yn unig	Cyfrif pennau			Canran cyfrif pennau		
Lefel	Athraw on	Staff Cymorth	Cyfanswm	Athraw on	Staff Cymorth	Cyfanswm
Lefel Hyfedredd	255	175	430	97.3%	86.6%	92.7%
Lefel Uwch	7	17	24	2.7%	8.4%	5.2%
Lefel Canolradd		6	6	0.0%	3.0%	1.3%
Lefel Sylfaen				0.0%	0.0%	0.0%
Lefel Mynediad				0.0%	0.0%	0.0%
Dim sgiliau iaith		4	4	0.0%	2.0%	0.9%
Ni chafwyd y wybodaeth eto				0.0%	0.0%	0.0%
Cyfanswm terfynol	262	202	464	100.0%	100.0%	100.0%

Staff mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg cynradd (SWAC 2021)

Ysgol	Athrawon		Cymorth	
	Nifer	FTE	Nifer	FTE
YGG Bryniago	10	8.92	13	9.33
YGG Bryn-y-Mor	15	13.20	8	6.41
YGG Gellionnen	11	10.80	11	9.58
YGG Llwynderw	17	13.09	14	11.93
YGG Lonlas	22	19.61	25	20.09
YGG Pontybrenin	30	25.37	24	21.30
YGG Tan-y-lan	10	8.16	13	10.31
YGG Tirdeunaw	18	17.20	15	9.15
YGG Y Cwm	7	4.98	8	5.98
YGG Y Login Fach	13	10.25	9	7.25

Mae twf sylweddol yn y gweithlu sy'n gallu dysgu'r Gymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg yn hanfodol er mwyn i Abertawe lwyddo i sicrhau twf siaradwyr Cymraeg trwy addysg yn ein hysgolion a chyfluoedd dysgu ehangach.

Er mwyn nodi targed cychwynnol ar gyfer yr hyn y bydd ei angen arnom yn ystod oes y cynllun, rydym yn mesur y nifer tebygol o staff sydd eu hangen ar gyfer 3 ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg arall. At y diben hwn credwn y byddai angen **40 aelod o staff addysgu a 40 aelod o staff cymorth** ychwanegol arnom. Pe bai'r ddarpariaeth yn cael ei darparu ar draws 3 ysgol newydd gallai hyn olygu'r angen am 3 phennaeth newydd. Caiff hyn ei fodelu yn erbyn un o'n hysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg presennol.

Yn ystod dwy flynedd gyntaf y cynllun byddwn yn gwneud rhywfaint o fodelu pellach gyda'n hysgolion uwchradd, ein cydweithwyr rhanbarthol a chenedlaethol i fodelu'r gofyniad staffio wrth i'r carfannau cynyddol hyn symud trwy'r system.

Er mwyn cyflawni'r deilliant hwn a chynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu dysgu'r Gymraeg (fel pwnc) ac addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn y pum mlynedd gyntaf byddwn yn:

1. Cynnal archwiliad gweithlu canolog (yn 2 flynedd gyntaf y Cynllun) i adolygu staffio presennol ynghyd ag ystyried swyddi gwag staff addysgu a chymorth ar hyn o bryd ac yn y dyfodol i gefnogi recriwtio a chadw staff sydd â sgiliau iaith Gymraeg gan gynnwys staff addysgu a dysgu cwbl rugl.
2. Dadansoddi canlyniad data cyfrifiad gweithlu ysgolion a ffynonellau tystiolaeth ansoddol (ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun) i gefnogi cynllunio'r gweithlu i lywio dyluniad rhaglenni dysgu proffesiynol sy'n adlewyrchu anghenion ein gweithlu lleol sy'n benodol i wella'r defnydd o'r Gymraeg ym mhob ysgol.
3. Rhoi cyngor, cefnogaeth ac arweiniad i ysgolion ar sut i adlewyrchu sgiliau iaith Gymraeg staff yn gywir.
4. Bydd ein Swyddogion Datblygu Cymraeg mewn Addysg yn darparu cefnogaeth ôl-gwrs i ymarferwyr sydd wedi cymryd rhan yn y Cynllun Sabothol. Byddwn hefyd yn gweithredu rhaglen fentora Hyrwyddwyr Iaith lle, ar ôl cwblhau'r Cynllun Sabothol, bydd yr ymarferwyr hyn yn dod yn Hyrwyddwyr Iaith ac yn mentora ymarferwyr eraill i gynyddu eu hyder i siarad Cymraeg, addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, neu ddysgu'r Gymraeg fel pwnc mewn ysgolion cyfrwng Saesneg a rhannu arfer da.
5. Byddwn yn sicrhau bod ysgolion yn targedu datblygu sgiliau iaith Gymraeg mewn Cynlluniau Datblygu Ysgol yng nghyd-destun gwella safonau er mwyn sicrhau bod ffocws cryf ar flaenoriaethu datblygiad proffesiynol parhaus sy'n cynnwys gwella sgiliau iaith.
6. Gwella hyder y gweithlu sy'n gallu addysgu yn Gymraeg ond heb wneud hynny ar hyn o bryd drwy gynnig cyrsiau Cymraeg pellach mewn partneriaeth â sefydliadau AB/AU.
7. Mae Cynghorwyr Gwella Ysgolion (SIAs) yn monitro Cynlluniau Datblygu Ysgol a Chynlluniau Iaith Newydd i sicrhau bod arweinwyr yn cynllunio i wella sgiliau ieithyddol y gweithlu. Bydd canlyniadau'r gweithlu hefyd yn cael eu rhannu ag SIAs i gynorthwyo gyda monitro.

8. Sicrhau bod pob tîm arweinyddiaeth ysgol a llywodraethwr yn cael gwybod am y CSCA a'r angen am sgiliau dwyieithog a bod monitro uwchsgilio eu staff yn allweddol fel rhan o'u hyfforddiant llywodraethwr a DPP.
9. Annog llywodraethwyr pob ysgol i gynnwys adroddiad ar y Gymraeg yn eu hadroddiad blynyddol i rieni a chynnal sesiynau hyfforddiant ar gyfer llywodraethwyr ysgolion.
10. Cefnogi a darparu cyngor i lywodraethwyr ac arweinwyr ysgolion ar benodi a datblygu staff.
11. Sicrhau bod staff o ysgolion cyfrwng Cymraeg yn ceisio am raglenni datblygu arweinyddiaeth cenedlaethol perthnasol a chyfluoedd dysgu proffesiynol gan gynnwys y Rhaglen Darpar Bennaeth sy'n arwain at gymhwyster NPQH.
12. Archwilio cwmpas i ddatblygu ymgyrch hyrwyddo a recriwtio leol i dargedu'r angen am amrywiaeth bellach ar draws y gweithlu addysgu a dysgu, yn enwedig yn y gweithlu sy'n siarad Cymraeg i gefnogi arallgyfeirio'r defnydd tymor hir o'r Gymraeg a sicrhau bod pob teulu a disgybl yn teimlo bod eu hysgol yn adlewyrchu eu cymuned leol.
13. Annog a monitro'r defnydd o gwrs newydd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol gan staff addysgu fel llwybr arall ar gyfer datblygu hyder iaith o fewn y gweithlu addysgu a dysgu.
14. Gweithio gyda Mudiad Meithrin trwy'r Cynllun Hyfforddiant Cenedlaethol (prentisiaeth) a Chynllun Ysgolion Cam wrth Gam sy'n cynnig ystod lawn o gymwysterau Gofal Plant, Dysgu Chwarae a Datblygiad Plant cyfrwng Cymraeg mewn addysg ôl-14/ôl-16.
15. Modelu (yn ystod 3 blynedd gyntaf y Cynllun) y gofynion staffio yn y sector uwchradd wrth i'r carfannau cynyddol hyn symud drwy'r system.
16. Gweithio gyda Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid perthnasol eraill i gynnal dadansoddiad rheolaidd o'r holl ffynonellau data er mwyn deall tueddiadau yn y galw am athrawon cyfrwng Cymraeg. Bydd hyn yn gofyn am ragamcanu cyfraddau pontio blynyddol dysgwyr o addysg gynradd i addysg uwchradd ac edrych ar dueddiadau o ran nifer yr athrawon sy'n symud i rolau arwain, symud ysgolion neu adael / ymddeol o'r proffesiwn, er enghraifft.
17. Yn seiliedig ar y dadansoddiad data o sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu byddwn yn gosod targedau ar gyfer cynyddu cyfran ein gweithlu sydd â sgiliau iaith ar lefel sylfaen, ac ar lefel ganolradd neu uwch ac yn adrodd ar y rhain fel rhan o'n gwaith monitro blynyddol o'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

Erbyn diwedd y cynllun 10 mlynedd byddwn yn:

18. Ei gwneud yn ofynnol i lywodraethwyr pob ysgol gynnwys adroddiad ar y Gymraeg i ddatlu a myfyrio ar ddefnydd a datblygiad gwell sgiliau Cymraeg disgyblion a chyfluoedd caffael iaith â ffocws eu staff addysgu a dysgu yn eu hadroddiad blynyddol i rieni.
19. Sicrhau bod ysgolion yn gosod ac yn adrodd ar dargedau datblygu sgiliau Cymraeg o fewn cynlluniau datblygu ysgol yng nghyd-destun gwella safonau i sicrhau bod ffocws cryf ar flaenoriaethu datblygiad proffesiynol parhaus sy'n cynnwys gwella sgiliau ieithyddol.
20. Targedu athrawon a staff cymorth ym mhob un o brif leoliadau cyfrwng Saesneg y sir i fynychu cyrsiau dwyieithog/iaith achlysurol. Yn ogystal,

byddwn yn anelu at gael un aelod o staff o bob ysgol yn mynychu'r cwrs sabothol yn ystod oes y Cynllun.

Mae'r prif bartneriaid sy'n gyfrifol am weithredu'r camau uchod yn cynnwys:

- Cyngor Abertawe
- Ysgolion Abertawe
- Darparwyr AGA gan gynnwys - Prifysgol Abertawe, Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, Y Brifysgol Agored, Coleg Cymraeg Cenedlaethol
- Coleg Gŵyr Abertawe
- Cyngor y Gweithlu Addysg
- Llywodraeth Cymru
- Mudiad Meithrin

Crynodeb

Mae'r weledigaeth ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg yn Abertawe yn glir, yn gadarn ac yn uchelgeisiol. Mae'r gwaith sydd i'w wneud yn amlochrog ac yn amlhaenog, a'r cam nesaf ar ôl cymeradwyo'r strategaeth fydd datblygu cynllun gweithredu ar gyfer y 10 mlynedd nesaf. Bydd defnydd clir o ddata yn ein galluogi i osod targedau penodol, a fydd yn caniatáu inni fesur effaith a llwyddiant ein gwaith.

Gwybodaeth gefndir

Poblogaeth a Nodweddion Ieithyddol

Tuedd a Rhagolygon Poblogaeth Disgyblion

Ym mis Ebrill 2021, roedd 32611 o ddisgyblion cyfwerth ag amser llawn (FTE) (ac eithrio'r meithrin) ym mhob ysgol yn Abertawe, gellir rhannu'r rhain fel a ganlyn:

Cofrestrau Ysgol	Cyfanswm ffrydiau Cymraeg a Saesneg	Nifer y myfyrwyr yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg	Canran y myfyrwyr yn y ffrydiau cyfrwng Cymraeg
Cynradd	18362	2703	14.72%
BI7-11	12776	1671	13.08%
BI12-BI13	1473	313	21.25%
Cyfanswm	32611	4687	14.37%

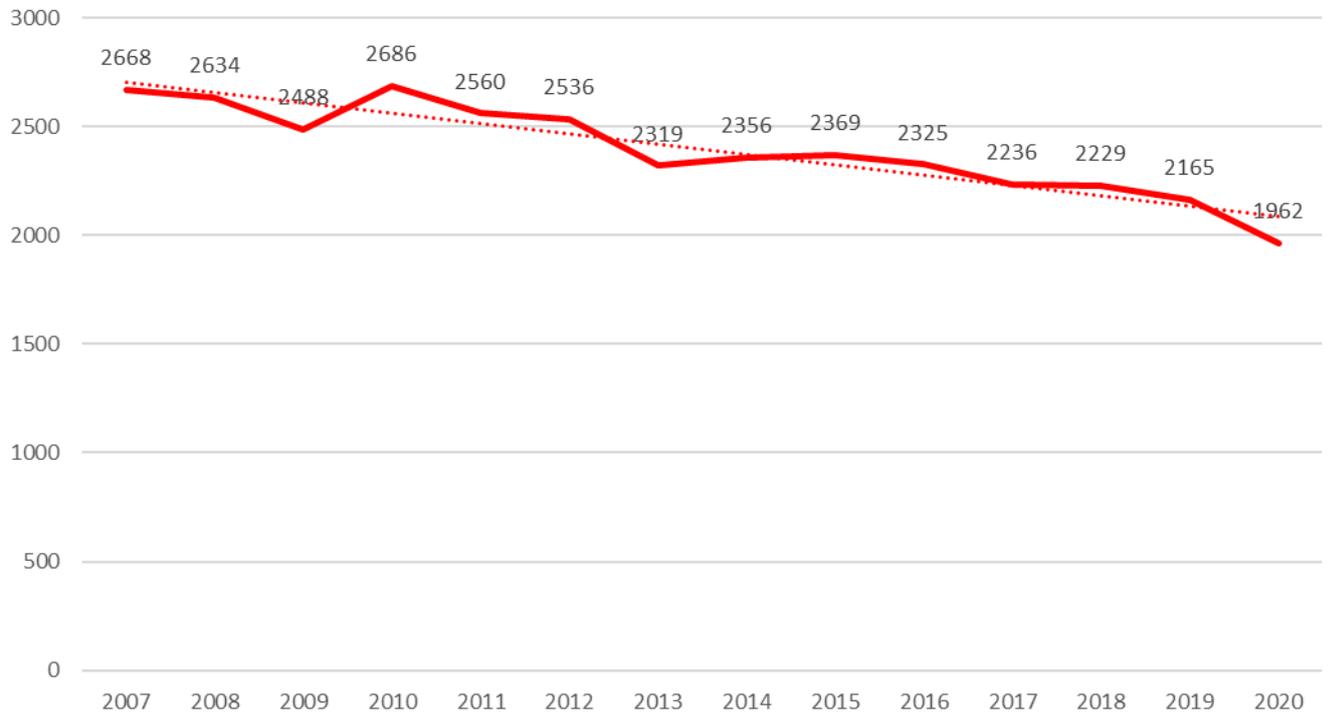
Nifer y Genedigaethau a Gofrestrwyd yn Abertawe 2007-2020

Mae'r gyfradd genedigaethau yn Abertawe wedi gweld gostyngiad dramatig dros y 10 mlynedd diwethaf. Yn y tymor hwy, mae hyn yn debygol o arwain at leoedd gwag ar draws y stoc ysgol yn Abertawe. Wrth i ni weithio tuag at gynyddu canran y disgyblion sy'n mynd i Addysg Cyfrwng Cymraeg mae'n bwysig ein bod yn ystyried effaith y gyfradd genedigaethau.

Bu cwmp sylweddol pellach yn 2020, ond o ystyried y pandemig COVID-19, byddwn yn trin y data hwn yn ofalus gan ei fod yn ostyngiad mor amlwg o ffigurau blaenorol a llinell duedd.

Blwyddyn	Genedigaethau
2007	2,668
2008	2,634
2009	2,488
2010	2,686
2011	2,560
2012	2,536
2013	2,319
2014	2,356
2015	2,369
2016	2,325
2017	2,236
2018	2,229
2019	2,165
2020	1,962

Annual Swansea Births Notified to the Management Systems Team

Amcanestyniadau disgyblion

PUPIL PROJECTION FOR:								
Primary Summary								
Capacity at Jan 21 (Pupil Places) =						20926		
Admission Number (Sept 21) =						3029		
Admission Number (Sept 22) =						3026		
Number of Full Time STF Pupils =						294		
Surplus Capacity =						2891		
Reception Uptake Factor (3 Year Avg.) =						108.01%		
Year	Jan. 21	Sept. 21	Sept. 22	Sept. 23	Sept. 24	Sept. 25	Sept. 26	Sept. 27
N1 (Rising 3s)	553							
N2	2209	2236	2177	2123	2178	2160	2152	2162
R	2465	2386	2327	2259	2206	2261	2240	2233
Y1	2567	2465	2386	2327	2259	2206	2261	2240
Y2	2517	2567	2465	2386	2327	2259	2206	2261
Y3	2554	2517	2567	2465	2386	2327	2259	2206
Y4	2789	2554	2517	2567	2465	2386	2327	2259
Y5	2779	2789	2554	2517	2567	2465	2386	2327
Y6	2658	2779	2789	2554	2517	2567	2465	2386
School Total:	21091	20293	19782	19198	18905	18631	18296	18074
Full Time Total:	18329	18057	17605	17075	16727	16471	16144	15912
FT excl. STF Pupils	18035	17763	17311	16781	16433	16177	15850	15618
F.T.E. Total:	19710	19175	18693.5	18136.5	17816	17551	17220	16993
Total Infant#:	7549	7418	7178	6972	6792	6726	6707	6734
Total Junior:	10780	10639	10427	10103	9935	9745	9437	9178
				<u>Sep-20</u>	<u>Sep-19</u>	<u>Sep-18</u>		
Nursery Intake:				1959	2339	2414		
# Excludes Nursery								

PUPIL PROJECTION FOR:								
Primary Welsh Medium School Summary								
Capacity at Jan 21 (Pupil Places) =						3092		
Admission Number (Sept 21) =						495		
Admission Number (Sept 22) =						495		
Number of Full Time STF Pupils =						0		
Surplus Capacity =						373		
Reception Uptake Factor (3 Year Avg.) =						108.63%		
Year	Jan. 21	Sept. 21	Sept. 22	Sept. 23	Sept. 24	Sept. 25	Sept. 26	Sept. 27
N1 (Rising 3s)	105							
N2	336	355	349	341	349	348	345	348
R	379	365	365	356	348	356	355	352
Y1	388	379	365	365	356	348	356	355
Y2	380	388	379	365	365	356	348	356
Y3	384	380	388	379	365	365	356	348
Y4	417	384	380	388	379	365	365	356
Y5	380	417	384	380	388	379	365	365
Y6	391	380	417	384	380	388	379	365
School Total:	3160	3048	3027	2958	2930	2905	2869	2845
Full Time Total:	2719	2693	2678	2617	2581	2557	2524	2497
FT excl. STF Pupils	2719	2693	2678	2617	2581	2557	2524	2497
F.T.E. Total:	2939.5	2870.5	2852.5	2787.5	2755.5	2731	2696.5	2671
Total Infant#:	1147	1132	1109	1086	1069	1060	1059	1063
Total Junior:	1572	1561	1569	1531	1512	1497	1465	1434
Nursery Intake:				Sep-20	Sep-19	Sep-18		
				323	374	370		
# Excludes Nursery								

January 2021

PUPIL PROJECTION FOR:

Secondary Summary

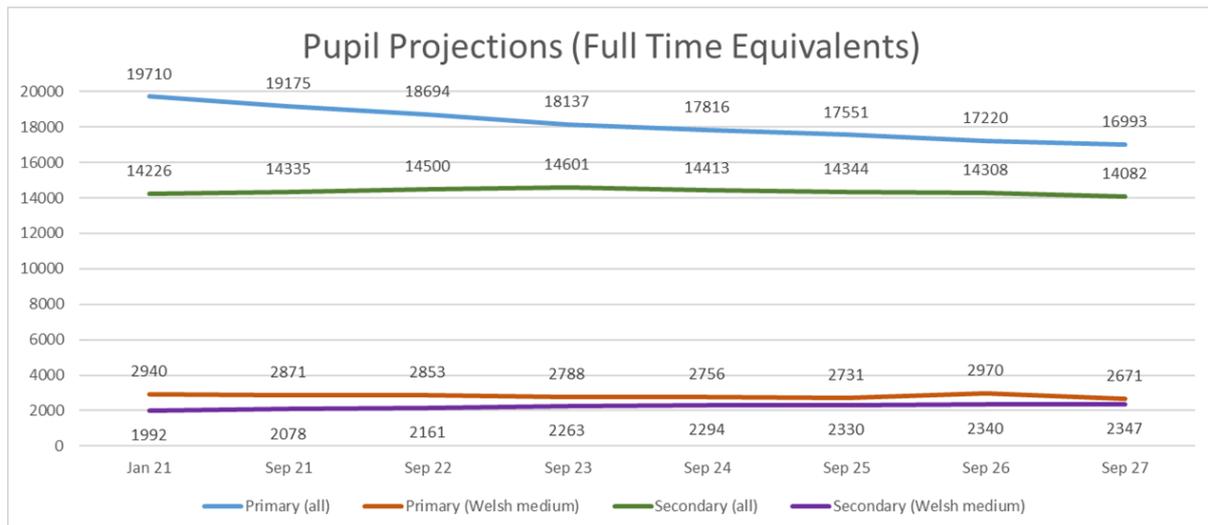
08/04/21

Capacity at Jan 21 (Pupil Places) =	15734
Admission Number (Sept. 21) =	2814
Admission Number (from Sept. 22) =	2824
Number of Full Time STF pupils =	252
Surplus Capacity =	1760

	<u>Year</u>	<u>Jan-21</u>	<u>Sep-21</u>	<u>Sep-22</u>	<u>Sep-23</u>	<u>Sep-24</u>	<u>Sep-25</u>	<u>Sep-26</u>	<u>Sep-27</u>
	Y7	2555	2543	2657	2668	2486	2481	2514	2409
	Y8	2719	2555	2543	2657	2668	2486	2481	2514
	Y9	2583	2719	2555	2543	2657	2668	2486	2481
	Y10	2479	2583	2719	2555	2543	2657	2668	2486
	Y11	2435	2479	2583	2719	2555	2543	2657	2668
	Totals (11-16):	12771	12879	13057	13142	12909	12835	12806	12558
	Y12	819	778	796	794	839	802	828	828
	Y13	636	678	647	665	665	707	674	696
	Totals (Post 16):	1455	1456	1443	1459	1504	1509	1502	1524
	School Total:	14226	14335	14500	14601	14413	14344	14308	14082
	School Total excl. STF pupils:	13974	14083	14248	14349	14161	14092	14056	13830

January 2020	PUPIL PROJECTION FOR:									
	Secondary Welsh Medium School Summary									
08/04/21	Capacity at Jan 21 (Pupil Places) =		2312							
	Admission Number (Sept. 21) =		378							
	Admission Number (from Sept. 22) =		378							
	Number of Full Time STF pupils =		8							
	Surplus Capacity =		328							
	<u>Year</u>	<u>Jan-21</u>	<u>Sep-21</u>	<u>Sep-22</u>	<u>Sep-23</u>	<u>Sep-24</u>	<u>Sep-25</u>	<u>Sep-26</u>	<u>Sep-27</u>	
	Y7	356	372	375	409	380	373	387	371	
	Y8	378	356	372	375	409	380	373	387	
	Y9	320	378	356	372	375	409	380	373	
	Y10	327	320	378	356	372	375	409	380	
	Y11	296	327	320	378	356	372	375	409	
	Totals (11-16):	1677	1753	1801	1890	1892	1909	1924	1920	
	Y12	161	176	197	190	226	211	221	223	
	Y13	154	149	163	183	176	210	195	204	
	Totals (Post 16):	315	325	360	373	402	421	416	427	
	School Total:	1992	2078	2161	2263	2294	2330	2340	2347	
	School Total excl. STF pupils:	1984	2070	2153	2255	2286	2322	2332	2339	

Bu gostyngiad amlwg yn yr un modd yn nifer y disgyblion yn 2020 a adlewyrchir yn yr amcanestyniadau disgyblion diweddaraf sydd ar gael a ddangosir yn y graff isod. O ystyried pandemig COVID-19 byddwn eto'n trin y data hwn yn ofalus gan ei fod yn anghyson â rhagamcanion a thueddiadau blaenorol. Ar ben hynny, mae effaith tymor hwy'r gwelliant sylweddol pellach o leoedd a chyfleusterau cyfrwng Cymraeg ar ganfyddiadau a dewisiadau rhieni i'w gweld o hyd.

Y gallu i siarad Cymraeg

Roedd canlyniadau Cyfrifiad 2011 yn dangos bod 11.4% o boblogaeth Abertawe yn gallu siarad Cymraeg; mae hyn yn is na chyfartaledd Cymru, sef 19%. Er mai'r Cyfrifiad yw'r ffynhonnell wybodaeth allweddol am nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg, mae'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth (APS) yn casglu gwybodaeth am allu ymatebwyr i siarad Cymraeg ac mae hefyd yn cynnwys cwestiwn ar ba mor aml y mae pobl yn siarad Cymraeg. Mae amcangyfrifon APS o allu'r Gymraeg yn hanesyddol uwch na'r rhai a gynhyrchwyd gan y Cyfrifiad. Mae'n galonogol nodi'r duedd gynyddol gyson ar gyfer Abertawe (23.5% erbyn mis Rhagfyr 2020) sy'n cynrychioli sylfaen gadarn ar gyfer y dyfodol.

Dros y 10-15 mlynedd diwethaf rydym wedi gwella'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr cyfrwng Cymraeg yn sylweddol. Fodd bynnag, er mwyn cyflawni ein dyhead yn 2050, mae angen i ni wella nifer y dysgwyr sy'n dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Darpariaeth Gymraeg Cyfredol

Y Blynyddoedd Cynnar

Mae amlygiad cynnar plant i'r Gymraeg yn ffactor pwysig wrth ehangu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg, ac mae'n allweddol yng nghyd-destun ein targed i gynyddu nifer y dysgwyr Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant yn gyfle i fesur y galw yn y maes hwn ac yng nghyd-destun darpariaeth cyfrwng Cymraeg. Disgwylir i asesiad newydd gael ei gwblhau yn 2022 a fydd yn darparu data clir ar y ddarpariaeth yn Abertawe. Yn yr un modd â darpariaeth Addysg statudol mae'n bwysig ein bod yn cefnogi'r sector i gynyddu eu cynnig iaith a chynyddu nifer y rhieni sy'n dewis darpariaeth Gymraeg.

Yn 2017 nododd 55% o'r holl rieni a ymatebodd eu bod yn dal uchelgais i'w plentyn/plant fod yn ddwyieithog yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Er bod rhai achosion o rieni yn nodi nad oeddent yn cyrchu gofal plant ffurfiol oherwydd absenoldeb darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu am nad oeddent yn gallu dod o hyd i ddarpariaeth o'r fath, nid oedd problem o'r fath yn amlwg yn eang.

Ar hyn o bryd mae un lleoliad Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg yn Abertawe, saith Cylch Mudiad Meithrin a naw grŵp Ti a Fi.

Mae pob un o'r 10 ysgol gynradd Gymraeg yn darparu cynnig meithrinfa ran-amser. Fel y mae ar hyn o bryd mae mwy o gyfleoedd ar gyfer darpariaeth cyn-ysgol mewn darpariaeth cyfrwng Saesneg ac felly gall hyn effeithio ar y penderfyniadau a wneir gan rieni yn gynnar yn natblygiad eu plentyn oherwydd pellter neu agosrwydd eu hysgol ddalgylch cyfrwng Cymraeg.

Yn Abertawe mae **pob** ysgol gynradd yn darparu addysg feithrin ran-amser i rieni a hoffai i'w plentyn fynd i ddosbarth meithrin. Polisi'r awdurdod lleol yw darparu addysg feithrin ran-amser yn unig. Bydd lle meithrin ar gael i bob plentyn o'r tymor yn dilyn ei ben-blwydd yn dair oed.

Darpariaeth Mudiad Meithrin

Cylch Meithrin (CM)	Ti a Fi yn gysylltiedig?
CM Clydach Ysgol Gellionnen Clydach SA6 5HE	Nac oes
CM Meini Bach Ysgol Y Cwm Heol Jersey Bonymaen SA1 7DL	Oes
CM Treboeth a Tirdeunaw Canolfan Gymunedol De Penlan Heol Frank Penlan SA5 7AH	Oes
CM Parcywerin Pafiliwn Bowlio Parc y Werin Gorseinon SA4 4UX	Oes
CM Pontarddulais Bont Elim Church Alliago Road Pontarddulais SA4 8HU	Oes

CM Sgeti Canolfan Gymunedol Brynmill Heol St Alban Brynmill SA2 0BP	Oes
CM Y Mwmbwls Neuadd Vivian Ffordd Mwmbwls SA3 5LT	Oes

Cylchoedd Ti a Fi (sydd ddim ynghlwm â Chylch Meithrin)

Cylch Ti a Fi Penllergaer
Neuadd Llywellyn
Heol Abertawe
Penllergaer
SA4 9AQ

Cylch Ti a Fi Clydach
Neuadd y Nant
Heol y Nant
Clydach
SA6 5HB

Cylch Ti a Fi Waunarlwydd
Neuadd Gymunedol Waunarlwydd
Heol Victoria
Waunarlwydd
SA5 6SY

Ysgolion Cyfrwng Cymraeg: Manylion fel y'u cyhoeddwyd yn y llyfryn Gwybodaeth i Rieni

Enw, cyfeiriad a rhif ffôn y sefydliad	Ystod oedran	Math	Nifer ar y gofrestr Ebrill 2021	Rhif Mynediad Se Medi 2021	Cyfanswm Capasiti Ionawr 2021	Enw'r Pennaeth
YGG Bryniago Lower James Street, Pontarddulais, Abertawe, SA4 1HY. (01792) 882012 E-bost: YGG.Bryniago@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: swansea-edunet.gov.uk/en/schools/Bryniago	3-11	Cyfrwng Cymraeg	214	31	222	Mrs N Jones
YGG Bryn y Môr St, Alban's Road, Brynmill, Abertawe, SA2 0BP. (01792) 466354 E-bost: YGG.Brynymor@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: swansea-edunet.gov.uk/en/schools/Brynymor	3-11	Cyfrwng Cymraeg	274	37	260	Mrs E Wakeham
YGG Gellionnen Gellionnen Road, Clydach, Abertawe, SA6 5HE. (01792) 845489 E-bost: YGG.Gellionnen@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: swansea-edunet.gov.uk/en/schools/Gellionnen	3-11	Cyfrwng Cymraeg	258	43	305	Mr K Davies
YGG Llwynderw West Cross Lane, West Cross, Abertawe, SA3 5LS. (01792) 407130 E-bost: YGG.Llwynderw@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: swansea-edunet.gov.uk/en/schools/Llwynderw	3-11	Cyfrwng Cymraeg	364	45	320	Ms I Griffiths
YGG Lonlas Walters Road, Llansamlet, Abertawe, SA7 9RW. (01792) 771160 E-bost: YGG.Lonlas@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: swansea-edunet.gov.uk/en/schools/Lonlas	3-11	Cyfrwng Cymraeg	520	75	530	Mrs K Thomas

YGG Pontybrenin Loughor Road, Kingsbridge, Gorseinon, Abertawe, SA4 6AU. (01792) 894210 E-bost: YGG.Pontybrenin@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: www.yggpontybrenin.com/	3-11	Cyfrwng Cymraeg	599	71	501	Mr C H Scourfield
YGG Tan-Y-Lan Tan-Y-Lan Terrace, Morriston, Abertawe, SA6 7DU. (01792) 772800 E-bost: YGGTanylan@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: www.yggtan-y-lan.co.uk/	3-11	Cyfrwng Cymraeg	196	60	130	Mr B Jones
YGG Tirdeunaw Heol Ddu, Tirdeunaw, Abertawe, SA5 7HP. (01792) 774612 E-bost: Tirdeunaw@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: Abertawe-edunet.gov.uk/en/schools/Tirdeunaw	3-11	Cyfrwng Cymraeg	408	75	413	Mrs J James
YG Y Cwm Jersey Road, Bon-y-Maen, Abertawe, SA1 7DL (01792) 650326 E-bost: ygyccwm@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: www.ygyccwm.co.uk/	3-11	Cyfrwng Cymraeg	164	28	197	Mrs S David
YGG Y Login Fach Roseland Road, Waunarlwydd, Abertawe, SA5 4ST. (01792) 874399 E-bost: YGG.LoginFach@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: www.yloginfach.co.uk/	3-11	Cyfrwng Cymraeg	247	30	214	Miss U Evans

Enw, cyfeiriad a rhif ffôn y sefydliad	Ystod Oedran	Nifer ar y gofrestr Ebrill 2021	Anghenion Ychwanegol Medi 2021	Cyfanswm Capasiti Ionawr 2021	Enw'r Pennaeth
YSGOLION UWCHRADD CYFRWNG CYMRAEG CYMUNEDOL					
Ysgol Gyfun Bryn Tawe Heol Gwyrosydd, Penlan, Abertawe, SA5 7BU. (01792) 560600 E-bost: YGG.Bryntawe@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: swansea-edunet.gov.uk/en/schools/bryntawe	11-18	972	205	1,243	Mr S Davies
Ysgol Gyfun Gŵyr Talbot Street, Gowerton, Abertawe, SA4 3DB. (01792) 872403 E-bost: Ysgol.Gyfun.Gwyr@swansea-edunet.gov.uk Gwefan: www.yggwyr.org.uk/	11-18	1,210	173	1,069	Mr D Jenkins

Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg Uwchradd

Yn Abertawe mae gennym hanes da iawn o gadw disgyblion wrth iddynt drosglwyddo o Gyfnod Allweddol 2 i Gyfnod Allweddol 3. Dros y tair blynedd diwethaf mae hyn wedi gweld 99.7%, 98.7% a 97.5% yn y drefn honno yn trosglwyddo o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg i ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn Abertawe.

Mewn TGAU Iaith Gyntaf Cymraeg, enillodd 88.0% o fyfyrwyr yn 2021 raddau A* - C, ac mae'r niferoedd sy'n dechrau ar y pwnc hwn wedi cynyddu'n gyson yn y naw mlynedd hyd at 2021.

Mewn TGAU Ail Iaith Gymraeg (cwrs llawn) mae dros 74.8% o fyfyrwyr yn 2021 yn ennill graddau A* - C ac mae'r niferoedd sy'n dechrau ar y pwnc wedi cynyddu yn yr wyth mlynedd er 2012 o 239 ymgais i 1736 ymgais yn 2021. Mae'r cynnydd mewn cofrestriadau yn rhannol oherwydd tynnu'r opsiwn cwrs byr yn ôl yn y pwnc hwn, gyda'r holl gynigion yn gwrs llawn o 2019.

Mae perfformiad yn y Gymraeg hefyd yn gryf yng Nghramau Allweddol 2 a 3, ond ni chasglwyd unrhyw ddata yn 2020 oherwydd y pandemig.

Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg Ôl-16

Mae ystod eang o gyrsiau ar gael i fyfyrwyr sy'n dymuno parhau mewn addysg amser llawn ar ôl eu pen-blwydd yn 16 oed. Gall myfyrwyr ddewis parhau â'u hastudiaethau mewn ysgol uwchradd gyda chweched dosbarth neu goleg Addysg Bellach (AB).

Mae Ysgol Gyfun Gymraeg Bryn Tawe ac Ysgol Gyfun Gŵyr yn cynnig darpariaeth chweched dosbarth trwy gyfrwng Cymraeg.

Mae'r coleg AB, Coleg Gŵyr Abertawe hefyd yn cynnig nifer o gyrsiau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Y Gymraeg yn y cwricwlwm newydd

Mae'r Cwricwlwm i Gymru yn nodi bod ein holl blant a phobl ifanc yn barod i fod yn ddinasyddion Cymru a'r byd, ac yn cael eu cefnogi i ddatblygu fel dysgwyr uchelgeisiol a galluog sy'n gallu cyfathrebu'n effeithiol gan ddefnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg. Dylai fod gan bob dysgwr lwybrau priodol ar gyfer dysgu Cymraeg a Saesneg i'w galluogi i ddatblygu'r hyder i ddefnyddio'r ddwy iaith mewn bywyd bob dydd.

Mae datblygu rhwyddineb a gallu dysgwyr i weithio mewn dwy iaith hefyd yn cynnig sail gadarn i ddysgwyr ymgysylltu â'r gwahanol ieithoedd y byddan nhw'n dod i gysylltiad â nhw, gan ddatblygu dysgu mewn ieithoedd eraill wrth iddyn nhw wneud cynnydd. Dylai ysgolion ddarparu amgylcheddau iaith cyfoethog i ddysgwyr, a dylai tasgau darllen, gwrando, siarad ac ysgrifennu ar draws y cwricwlwm fod yn ddatblygiadol briodol.

[Cwricwlwm i Gymru]

Byddwn yn cefnogi dysgwyr yn ein hysgolion, waeth beth fo'u categori ieithyddol i ddatblygu eu sgiliau Gymraeg fel y nodir yn natganiadau Beth sy'n Bwysig ym maes dysgu a phrofiad leithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus weithio tuag at 'Gymru â Diwylliant Bywiog ac Iaith Gymraeg sy'n Ffynnu'. Mae'n ddyletswydd arnom i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ac i weithio tuag at gyflawni'r nodau llesiant. Rhaid i hyn fod yn edefyn cryf trwy bopeth a wnawn.

Y Gweithlu

Rydym wedi defnyddio'r data a gasglwyd ynglŷn â sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu yng Nghyfrifiad y Gweithlu Ysgol i nodi bylchau sgiliau cyfredol a lle mae'r bylchau yn debygol o ddigwydd yn y dyfodol. Bydd newidiadau yn faint o Gymraeg a addysgir yn ein hysgolion cyfrwng Saesneg yn effeithio ar anghenion sgiliau staff a'r gefnogaeth ieithyddol sy'n ofynnol. Mae'r siart isod yn rhoi syniad o lefelau gallu.

Er bod hyfedredd iaith Gymraeg sylweddol o fewn gweithlu'r ysgol, nid yw hyn o reidrwydd yn golygu y bydd staff i gyd yn hyderus wrth addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'n ymddangos bod nifer y staff sy'n ofynnol yn y dyfodol i gyflawni'r dyhead cenedlaethol ar gyfer twf parhaus mewn darpariaeth Gymraeg yn dipyn o her.

Cyfrifiad Gweithlu'r Ysgol 2020: Gallu yn y Gymraeg

Pob ysgol	Cyfrif pennau			Canran Cyfrif pennau		
	Athra won	Staff Cymorth	Cyfanswm	Athra won	Staff Cymorth	Cyfanswm
Lefel Hyfedredd	364	213	577	18.2%	8.9%	13.2%
Lefel Uwch	77	37	114	3.9%	1.5%	2.6%
Lefel Canolradd	176	58	234	9.1%	2.1%	5.4%
Lefel Sylfaen	416	192	608	21.1%	7.7%	13.9%
Lefel Mynediad	509	750	1259	26.0%	31.3%	28.9%
Dim sgiliau ieithyddol	424	1139	1563	21.5%	48.3%	35.9%
Gwybodaeth heb ei sicrhau eto	2	5	7	0.1%	0.2%	0.2%
Cyfanswm Terfynol	1968	2394	4362	100.0%	100.0%	100.0%

Cyfrwng Saesneg yn unig	Cyfrif pennau			Canran Cyfrif pennau		
Lefel	Athra won	Staff Cymorth	Cyfanswm	Athra won	Staff Cymorth	Cyfanswm
Lefel Hyfedredd	109	38	147	6.4%	1.7%	3.8%
Lefel Uwch	70	20	90	4.1%	0.9%	2.3%
Lefel Canolradd	176	52	228	10.3%	2.4%	5.8%
Lefel Sylfaen	416	192	608	24.4%	8.8%	15.6%
Lefel Mynediad	509	750	1259	29.8%	34.2%	32.3%
Dim sgiliau ieithyddol Gwybodaeth heb ei sicrhau eto	424	1135	1559	24.9%	51.8%	40.0%
	2	5	7	0.1%	0.2%	0.2%
Cyfanswm Terfynol	1706	2192	3898	100.0%	100.0%	100.0%

Cyfrwng Cymraeg yn unig	Cyfrif pennau			Canran Cyfrif pennau		
Lefel	Athra won	Staff Cymorth	Cyfanswm	Athra won	Staff Cymorth	Cyfanswm
Lefel Hyfedredd	255	175	430	97.3%	86.6%	92.7%
Lefel Uwch	7	17	24	2.7%	8.4%	5.2%
Lefel Canolradd		6	6	0.0%	3.0%	1.3%
Lefel Sylfaen				0.0%	0.0%	0.0%
Lefel Mynediad				0.0%	0.0%	0.0%
Dim sgiliau ieithyddol Gwybodaeth heb ei sicrhau eto		4	4	0.0%	2.0%	0.9%
				0.0%	0.0%	0.0%
Cyfanswm Terfynol	262	202	464	100.0%	100.0%	100.0%

Darpariaeth ar gyfer hwyrdyfodiaid

Pwrpas y ddarpariaeth ar gyfer hwyrdyfodiaid yw darparu cyrsiau dysgu Cymraeg dwys i alluogi plant i gyflawni'r lefel rhuglder sy'n ofynnol i drosglwyddo i addysg mewn ysgol cyfrwng Cymraeg. Ar hyn o bryd, cyflwynir hyn trwy fodel dysgu peripatetig gyda'r gefnogaeth yn mynd at y dysgwr yn hytrach na'r dysgwr yn teithio i safle penodol o fewn ffiniau'r ddinas a'r sir.

Bwriedir y ddarpariaeth a'r gefnogaeth i blant sy'n newydd i'r Gymraeg yn y sesiynau trochi ar gyfer disgyblion yng nghyfnod allweddol 2, ac maent yn cychwyn cyn gynted â phosibl ar ôl iddynt drosglwyddo i ysgol Gymraeg. Mae hwyrdyfodiaid yn y cyfnod sylfaen yn elwa o'r mesurau trochi sy'n bodoli yn eu hysgol.

Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg ar gyfer Disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

Mae newidiadau sylweddol ar y gweill yng Nghymru o fis Medi 2021 mewn perthynas â'r ddarpariaeth statudol sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion dysgwyr ag AAA neu ADY. Mae Deddf ALNET 2018 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gadw'r trefniadau ar gyfer cefnogi dysgwyr ag AAA neu ADY yn eu hardal dan adolygiad ac ystyried a yw'r trefniadau hyn yn ddigonol. Mae Deddf ALNET 2018 hefyd yn cynnwys gofyniad statudol i gymryd camau rhesymol i greu system cynorthwywyr cyfrwng Cymraeg a dwyieithog i ddysgwyr ag AAA neu ADY.

Hyd nes gweithrediad dilyniannol y Cod Newydd a ragwelir, o fis Medi 2021, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol gydymffurfio â Chod Ymarfer AAA presennol Cymru 2002 (Cod 2002) i gyflawni eu dyletswyddau statudol tuag at ddysgwyr ag AAA neu ADY. Mae Cod 2002 yn nodi bod gan ddysgwyr AAA neu ADY os oes ganddynt anhawster dysgu sy'n galw am drefnu darpariaeth addysgol arbennig ar eu cyfer.

Ledled Abertawe mae yna ystod o ddarpariaethau arbenigol sy'n cynnwys Cyfleusterau Dysgu Addysgu Arbenigol yn Ysgol Gyfun Gŵyr ac Ysgol Gyfun Gymraeg Bryn Tawe. Wrth i'r niferoedd mewn addysg Gymraeg gynyddu ymhellach byddwn yn ystyried opsiynau ar gyfer darpariaeth Gymraeg benodol bellach i gefnogi'r grŵp hwn o ddysgwyr.

Cludiant Ysgol

Mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu cludiant cartref i'r ysgol ar gyfer plant cymwys. Mae hyn yn ymwneud â disgyblion oedran ysgol statudol (Derbyn) ac nid yw'n cynnwys disgyblion oed Meithrin.

Wrth ystyried a yw ysgol yn addas, mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr Cymru 2008 yn nodi na ddylai dewis iaith na mamiaith y plentyn na'r rhiant gael unrhyw effaith ar p'un a yw ysgol yn addas. Fodd bynnag, mae'r mesur yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol hyrwyddo mynediad i addysg a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg. Am y rheswm hwn, bydd Cyngor Abertawe yn darparu cludiant am ddim i'r ysgol addas agosaf sy'n darparu addysg cyfrwng Cymraeg neu Saesneg ar yr amod bod y disgybl yn cwrdd â'r meini prawf pellter neu ddiffyg llwybr cerdded diogel.

Myfyrwyr ôl-16

Mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ystyried anghenion dysgwyr sydd rhwng 16 a 19 oed; fodd bynnag, nid yw'n ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu cludiant ysgol neu goleg yn rhad ac am ddim i unrhyw ddysgwyr sy'n fwy nag oedran ysgol gorfodol. Fodd bynnag, mae'r awdurdod yn defnyddio ei bwerau dewisol a bydd yn darparu cludiant i ddysgwyr dros oedran ysgol gorfodol sy'n cwrdd â meini prawf y pellter lleiaf neu ddiffyg llwybr diogel/sydd ar gael i'w hysgol neu goleg dynodedig, neu anghenion addysgol arbennig. Mae'r Cyngor yn darparu tocynnau bws i ddysgwyr cymwys deithio i'w hysgol ddynodedig.

Mae'r Cyngor yn dirprwyo cyllid a chyfrifoldeb am ddarparu cludiant coleg ôl-16 i'r ddau goleg AB. Os nad yw'r ysgol ddynodedig neu'r coleg cysylltiedig yn cynnig y cwrs astudio penodol sydd ei angen ar y myfyriwr, darperir cludiant i'r ysgol /coleg agosaf sy'n cynnig y cwrs os yw'n cwrdd â'r meini prawf pellter lleiaf.